

Täysistunto

Tiistai 7.5.2024 klo 13.59—0.18

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 12/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Siellä on ensimmäisenä edustaja Lyly. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.06 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kertaan hieman tämän hallituksen esityksen 12/2024 lakipakettia ja vedän sitten loppuyhteenvedon:

Tämä lakipaketti on yksi osa hallituksen voimakasta ja systemaattista työntekijöiden aseman heikennystä. Muita ovat olleet esimerkiksi ansiosidonnaisen työttömyysturvan romutus, aikuiskoulutustuen lakkauttaminen, paikallisen sopimisen vieminen eteenpäin yksipuolisesti, ensimmäisen sairaspäivän palkattomuus, määräaikaisten työsuhteitten lisääminen ja työmarkkinakaaoksen synnyttäminen, muutamia esimerkkejä luetellakseni.

Tämä paketti on poikkeuksellisen raju ja täysin yksipuolisesti tehty, ja tämä työrauhapaketti on toteutettu sellaisenaan kuin se hallitusohjelmaan on kirjoitettu. Tässä ei ole kolmikantainen valmistelu vaikuttanut sen sisältöön, eikä täällä oleva käsittely. Lopputulos on hallitusohjelmassa hyvin yksityiskohtaisesti kirjoitettu.

Lakkojen määrät ovat Suomessa suhteellisen vähäisiä, vuositasolla noin puoli tuntia per työssäkäyvä ja 161 600 päivää. Eli aika isolla työllä ammutaan tätä tilannetta. Sitten jos ajatellaan tätä, että 80 prosenttia työtaisteluista on työehtosopimusneuvotteluihin liittyviä täysin laillisia toimia, niin se vajaa 20 prosenttia pitää sisällään myötätuntotyötaistelut, poliittisluonteiset lakot, puhtaasti poliittiset lakot ja työpaikkakohtaiset lakot, ja laittomia lakkoja on noin seitsemästä kahteentoista prosenttia. Olisi pitänyt hakea vaihtoehtoisia ratkaisuja tämän osalta, mitä myöskin arviointineuvosto esitti. Niitä olisi ollut tarjolla.

Monta yhdessä sovittua periaatetta rikottiin: tätä ei valmisteltu yhteisesti kolmikantaisesti, hyvitykset kasvavat todella voimakkaasti ja siellä pariteettiperiaate poistui, järjestöjen lisäksi otettiin uutena yksilöhyvitys, tiukennettiin myötätuntotyötaistelujen rajausta, ja niin poispäin.

Tämä 200 euron yksilösanktio ei ole tarpeellinen, jos arvioidaan sitä juttujen määrän perusteella. 2000-luvulla niitä on ollut työtuomioistuimessa noin 1 100, ja TEMin tietojen perusteella vain 39 olisi ollut sellaisia, joihin tämä 200 euron sanktio olisi voinut tulla ky-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

seeseen. Lakkosakkojen nelinkertaistaminen estää näitten syntymisen jatkossa, ja siinä mielessä voin sanoa, että tämä on turha yksilösanktio tässä.

Hyvitykset nostetaan nelinkertaisiksi, 37 400:sta 150 000:een, ja laitetaan myöskin alaraja 10 000 euroa. Tämä hyvityksien soveltamisalue laajenee työrauhan lisäksi myöskin suhteellisuuden arviointiin ja poliittisten lakkojen keston. Eli nelinkertaistetaan ja sitten vielä lavennetaan soveltamisaluetta.

Myötätuntotyötaistelujen rajauksella niiden järjestämistä vaikeutetaan, ja ne ovat lakko-oikeuden ydinaluetta. Meidän mielestämme tämä on vastoin ILO:n sopimusten valvontakäytäntöä, ja myöskin lausunnoissa tämä on todettu. Myötätuntotyötaistelujen suhteellisuuden tarkkarajaisuus puuttuu tässä lainsäädäntöhankkeessa, ja sinänsä veikkaan, että valvontakäytännössä tähän asiaan vielä tullaan palaamaan monilta osin.

Arvoisa rouva puhemies! Mielenkiintoisin osio on tämä poliittisluonteisten ja puhtaasti poliittisten lakkojen rajanveto: Työntekijöiden sosiaaliseen ja taloudelliseen asemaan liittyvät poliittisluonteiset ja puhtaasti poliittiset lakot, muun muassa ilmastokysymykset, ruuan hinta tai näin poispäin, tulevat nytten lainsäädännön piiriin, ja rajatusti. Ja tietenkin puhtaasti poliittisten lakkojen ottaminen työajalla saattaa nostaa sen perusoikeuden piiriin.

Tällä on poikkeuksellinen voimaantulo, ja tämä tehtiin todella nopealla aikataululla myöskin täällä.

Hallitusohjelmaan tämä oli kirjoitettu täysin työnantajien toiveiden mukaan, ja sisältö on sen mukainen. Ilmankos näitä on kannatettu todella voimakkaasti.

Tälle ei ole myöskään laskennallisia työllisyysvaikutuksia VM pystynyt arvioimaan, ja tässäkin mielessä tämä lainsäädäntö on todella kovaa.

Arvoisa rouva puhemies! Mitä olisi pitänyt työmarkkinoilla tehdä, jotta parannetaan työpaikkojen toimintaa ja keskinäisiä pelisääntöjä? Siihen kuuluisivat luottamuksen palautus työmarkkinoilla, aidot kolmikantaiset neuvottelut, osallisuuden lisääminen, henkilöstön edustus, tulkintaetuoikeus, alipalkkaus, kanne-oikeus järjestöille, osaamiseen panostaminen — nyt mennään väärään suuntaan —, työhyvinvointiin panostaminen, sairauslomapäiviin panostaminen, työn ja perheen yhteensovittamiseen panostaminen, sovittelujärjestelmän vahvistaminen, ja niin poispäin. Tuottavuuden olisi ehkä pitänyt olla yksi keskeinen asia. Siitä menestyvät yritykset syntyvät. Enemmän tasavertaista neuvottelua työpaikatason, liittotasolla ja keskusjärjestötasolla, ja vähemmän politiikan puuttumista työmarkkinoihin.

Arvoisa rouva puhemies! Näiden syiden vuoksi esitän, että lakiehdotukset vastalauseen 1 mukaisesti hylätään ja että hyväksytään neljä lausumaa. Tarvitseeko nämä lausumat lukea vai meneekö se tästä? [Puhemies: Ei tarvitse.] — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

17.14 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tähän alkuun on heti todettava, että tällä hallituksen esityksellä ei puututa millään tavalla työtaisteluoikeuden perimmäiseen sisältöön eli taisteluun omista työehdoista. Eli jokaisella on edelleenkin täysi oikeus taistella omien työehtojensa puolesta.

Tällä esityksellä kiinnitetään huomiota työtaisteluoikeuden ja työtaisteluiden ilmoitusvelvollisuuteen ja asetetaan myötätuntotyötaistelut suhteellisuusarvioinnin piiriin. Poliittisten työtaisteluiden osalta työnseisaukset rajataan 24 tuntiin ja muiden poliittisten työtaisteluiden enimmäiskestoksi määritellään kaksi viikkoa. Myös tuotannon häiriöt pyri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

tään minimoimaan ennen ja jälkeen poliittisten lakkojen. Perimmäiset syyt näihin poliittisiin lakkoihin ja mielenilmauksiin ovat semmoisia, joihin työnantajilla ei ole mitään mahdollisuutta vaikuttaa, ja näin ollen sekä työnantajat että työntekijät jäävät ikään kuin sijaiskärsijöiksi ammattiyhdistysliikkeiden taistellessa vallastaan.

Tällä esityksellä laittomien lakkojen hyvityssakkojen ylärajaa nostetaan 150 000:een ja alaraja 10 000 euroon, josta voidaan joustaa tai jopa luopua kokonaan, mikäli se kyseenalaistaa ammattiyhdistysliikkeen tai sen osaston toimintakyvyn, mutta ikävä kyllä nämäkin sanktiot jäävät usein liian vaatimattomiksi suhteessa tähän aiheutettuun vahinkoon. Se on nähty oikeuden päätöksistä aikaisemmin, jolloin nämä sanktiot ovat osuneet aina sinne ikään kuin harkitsemisrajan alapäähän. Lisäksi työtuomioistuimen laittomaksi toteaman työtaistelun jatkamisesta sen jälkeen, kun lakkoilijoille on toimitettu tieto siitä, että lakko on laitton, voitaisiin lakon jatkamisesta määrätä henkilökohtainen 200 euron suuruinen seuraamusmaksu, jonka hän joutuisi hyvittämään työnantajalle.

Arvoisa rouva puhemies! Opposition mielestä nämä 200 euron henkilökohtaiset hyvitysmaksut ovat tarpeettomia, koska kukaan ei jatka laittomaksi todettua työtaistelua eikä Suomessa muutenkaan kuulemma juurikaan ole laittomia lakkoja. Jos asia on näin, kuten opposition edustajat esittävät, ei näille sanktioiden määräämisille liene sitten mitään estettä. [Lauri Lyly: Miksi niitä tehdään?] Ennaltaehkäisevä vaikutus niillä kuitenkin on. On kuitenkin hyvä huomata, että esimerkiksi vuonna 2021 Suomessa toimeenpantiin 48 työtaistelua tai työtaistelun uhkaa, joista peräti 41 oli laittomia. Tämä tieto löytyy Elinkeinoelämän keskusliiton työtaistelutilastosta. Huomionarvoista on myöskin se, että nämä seuraamusmaksut ovat työtaisteluita järjestäville tahoille vältettävissä siten, että ei järjestetä laittomia lakkoja, tai välttämällä niihin osallistumista. Näin ollen taloudellisten sanktioiden ottaminen laittomaan lakkoon ryhtyvällä on täysin tietoinen valinta, ja syyllinen tähän mahdolliseen sanktioon löytyy, kun vilkaisee peiliin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

17.18 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Piisinen puhe kyllä hätkähdytti siinä kohtaa, kun hän totesi, että ammattiyhdistysliikkeet taistelevat vallastaan. Aikamoinen kommentti, kun ottaa huomioon sen, että ammattiyhdistysliike on toiminut yli 100 vuotta niin, että nimenomaan tehtävänä on ollut huolehtia palkansaajien ja työntekijöitten oikeuksista ja siitä, että ne yrityksetkin pystyvät toimimaan säällisesti ja siten, että kaikki menee jokaisen osapuolen osalta niin kuin kuuluu. [Lauri Lyly: Juuri näin!] Se on kaikkien etu tässä yhteiskunnassa, edustaja Piisinen, ei kyse ole vallasta.

Pohjoismainen työmarkkinamalli on Suomen osalta romuttumassa, missään muualla Pohjoismaissa työtaistelutoimia ei ole rajoitettu lainsäädännöllä. Ja tämäkin tehdään Orpon—Purran hallituksen toimesta siitä syystä, että lakkojen määrää saataisiin vähennettyä 5—10 prosenttia. Työntekijät ovat olleet Suomessa lakossa keskimäärin puoli tuntia työntekijää kohden, kun katsotaan 25 vuoden ajanjakson osalta.

Lakon keston rajaaminen lailla on autoritääristä vallankäyttöä ja kansalaisten perusoikeuksien rajoittamista. Sellaista ei ole toteutettu Ruotsissa eikä missään muussakaan Pohjoismaassa. Lain hyväksymisellä Suomesta tulisi ainoa EU-maa, jossa poliittisten lakkojen enimmäiskesto olisi säädetty laissa. Tämä on käsittämätöntä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Lylyn tekemää vastalauseen 1 mukaista hylkäysehdotusta ja kannatan niin ikään edustaja Lylyn tekemiä vastalauseen 1 mukaisia neljää lausumaehdotusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Pekonen.

17.20 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Piisinen tuossa edellä yritti maalata mustaa valkoiseksi ja puolustella vielä tätä hallituksen esitystä parhain päin. Perussuomalaiset ylipäättänsä ovat käyttäneet tästä lakko-oikeuden rajoittamisesta jo kymmeniä puheenvuoroja — joskaan nyt täällä ei juuri perussuomalaisia näy — mutta yhdessäkin teidän puheenvuorossanne ei ole suostuttu vastaamaan siihen yksinkertaiseen kysymykseen, mitä me olemme täällä useaan kertaan oppositiosta kysyneet: Miksi te, perussuomalaiset, väititte eduskuntavaaleissa kannattavanne lakko-oikeutta vähintään nykyisessä laajuudessa? Miksi annoitte palkansaajaliikkeelle ja äänestäjille väärää tietoa aiheistanne? Onko todella ylivoimaista vastata tähän kysymykseen? Ja kysyn sen vielä nyt edustaja Piisinseltä.

On ihan ymmärrettävää, että hallitusvastuussa joutuu tekemään kompromisseja, mutta kun on kuunnellut teidän puheenvuoronne, tämä lakko-oikeuden rajoittaminen ei selvästi ole kompromissi vaan edustaa juuri teidän linjaanne, siis perussuomalaista linjaa. Eräissä puheenvuorossa väitettiin jopa, että me emme perussuomalaisissa ole kannattaneet ennen vaalejakaen poliittista lakko-oikeutta. No, ette varmasti olekaan, mutta äänestäjille se kyllä unohtui kertoa. Päinvastoin, lupasitte täysin yksiselitteisesti, että lakko-oikeus säilyy vähintään nykyisessä laajuudessaan. Määritelmällisesti lakko-oikeus Suomessa kattaa myös poliittiset lakot ja myötätuntolakot, ja oikeus niihin ei nyt säily nykyisessä laajuudessaan enää. Te petitte tietoisesti äänestäjät, ja siksi on nyt turha valittaa, kun kansalaisyhteiskunta reagoi petokseenne niillä laillisilla keinoilla, mitä sillä on käytössä. Se on täysin olennainen osa demokratiaa, että vaikuttaa voi myös vaalien välissä.

Arvoisa rouva puhemies! Toinen kummallinen väite perussuomalaisten riveistä on ollut se, että poliittiset lakot eivät liittyisi mitenkään työntekijöiden työehtoihin tai etuihin. Tämä on täysin absurdi väite, josta edes työnantajat ja Elinkeinoelämän keskusliitto eivät ole samaa mieltä. Kun osa firmoista lopetti poliittisten lakkojen aikana palkanmaksun suljetuilla tehtailla, tämä nimenomaan edellytti työnantajien tulkintaa siitä, että lakot liittyvät työntekijöiden työehtoihin. Näin totesi muun muassa EK:n lakiasiainjohtaja: ”Meidän näkökulmastamme lakoilla nimenomaan protestoidaan hallituksen työlainsäädäntöuudistuksia vastaan, jotka vaikuttavat yksittäisten työntekijöiden työehtoihin.” Se, että hallituksen työlainsäädäntöheikennykset vaikuttavat yksittäisten työntekijöiden työehtoihin, on itsensä selvä. On erikoista, että tällaisesta täällä joudutaan edes keskustelemaan. Miten voidaan väittää, että esimerkiksi hallituksen valmisteleva sairaussakko ei vaikuttaisi yksittäisiin työntekijöihin? Miten voidaan väittää, että irtisanomissuojan heikentäminen ja määräaikaissuojien helpottaminen ei vaikuta?

Hallituksen valmisteleva paikallisen sopimuksen uudistus tulee olemaan todellisuudessa työmarkkinoiden taksiuudistus. Sen myötä työehtoja voidaan radikaalisti dumpata alaspäin luottamusmiesjärjestelmän ohi. Jatkossa esimerkiksi ensimmäisen ulkomailta tulevan työntekijän kanssa voidaan sopia työehdot, jotka poikkeavat jopa 1 000 eurolla kuukaudesta alan normaalista palkkauksesta, ja kun tällainen paikallinen sopimus on tehty, niin se koskee myöskin seuraavia työntekijöitä. Perussuomalaiset ovat innolla mukana tässä työ-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

markkinoiden taksiuudistuksessa, aivan kuten olivat alkuperäisessäkin taksiuudistuksessa. Tämä on historiallisen kova takinkäyntö, sillä aivan jokainen näistä työelämän heikennyksistä pimitettiin kansalta eduskuntavaaleissa. Kansan enemmistö vastustaa näitä heikennyksiä ja on tukenut poliittisia lakkoja. Eikö demokratian mukainen linja olisi hakea uudistukselle mandaatti eduskuntavaaleissa? Sen sijaan te lupasitte täysin päinvastaisia ja ryhdytte nyt rajoittamaan kansalaisyhteiskunnan oikeuksia, kun petettyihin lupauksiinne reagoidaan kansan enemmistön tukemilla lakeilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

17.25 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Demokratiamme on hieno järjestelmä. Käydään reilut vaalit, joiden pohjalta muodostetaan eduskunta ja siitä sitten samalla maahamme hallitus. Enemmistön turvin toimiva hallitus voi sitten valita toimintalinjansa, valita suuntansa ja sen aiheuttamat taistelunsa. Tämä demokratian luoma oikeus ei tarkoita kuitenkaan sitä, että järjenkäytön ja kohtuuden voi unohtaa kokonaan. Se ei tarkoita sitä, että ennen vaaleja voi puhua mitä sattuu ja vaalien jälkeen voi toimia päinvastoin. Se ei tarkoita sitä, että isolle osalle suomalaisista voi kääntää selän ilman, että sillä on vaikutuksensa. Valta tuo vastuunsa, ja tuo vastuun kantaminen on myös nykyisen hallituksen velvollisuus. Ei vastuuta kanneta hajottamalla sitä sopimisen kulttuuria, jolla tätä maata on rakennettu. Tällainen toimintatapa on tietenkin täysin historiatonta, mutta ennen kaikkea lyhytnäköistä ja typerää, jokseenkin epäsuomalaista.

Arvoisa puhemies! Suomessa poliittiset lakot eivät ole olleet valtava ongelma tai haaste, paitsi nyt, kun hallitus on tehnyt kaikkensa niiden aiheuttamiseksi. Nyt sitten tätä tyhjäästä keksittyä ongelmaa aletaan korjaamaan sulkemalla lisää niiden suita, joille ei ole puheenvuoroa tähän mennessä edes annettu. Hämmäntävää vallankäyttöä.

Puhemies! Ennustaa en uskalla, mutta jotenkin epäilen, että tämä valittu taktiikka olisi erityisen viisas. Rajoittamalla ja rankaisemalla ongelmat eivät mihinkään katoa, vaikka oikeistohallitus tätä kovasti toivoisi. Ihmettelen, miksi tämä kivinen tie on nyt valittu, kun tasapainoisempia ja ennen kaikkea kestävämpiä vaihtoehtojakin olisi. On selvää, että nuo vaihtoehdot eivät kelpaa Etelärannalle, mutta ihmettelen, miksi ne eivät kelpaa hallitukselle, jonka tavoitteen pitäisi olla myös yhteiskuntarauhan vaaliminen, suomalaisen yhteiskunnan etu ja sen toimivuus. Nyt tämä menee kovin halvalla, koska selkävoitto ammattiyhdistysliikkeestä on tärkeämpi kuin suomalaisten etu.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on nyt valinnut heikentää suomalaisten työntekijöiden oikeuksia kolmella tasolla:

Ensinnäkin työpaikkatasolla kohtuuttomilla uhkasakoilla viedään ammattiosastojen edellytykset puuttua työnantajan epäasialliseen toimintaan edes maltillisilla mielenilmaisilla silloin, kun työrauhavelvoite on voimassa. Lakkosakoilla voidaan pelotella yksittäisiä työntekijöitä olemaan osallistumatta lakkoihin yleisesti.

Toiseksi työehtosopimusten kohdalla tukilakkojen mahdollisuutta rajoitetaan voimakkaasti. Tämä osuu erityisesti heikommin järjestyneille aloille palkkojen ja työehtojen heikennyksiä helpottaen.

Kolmanneksi työntekijöiltä ja työntekijäjärjestöiltä viedään mahdollisuus vaikuttaviin mielenilmaisuihin hallituksen lainsäädäntötyöhön liittyen, kun poliittisia lakkoja rajoitetaan. On pakko todeta, että ei tämä esitys nyt mikään demokratian ylistys ole, vaan oman toiminnan virheiden peittelyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisyhteiskunnan edellytykset vaikuttaa myös poliittisiin päätöksiin on demokratian ydinsisältöä. Tämän merkitys kasvaa erityisesti silloin, kun hallituspuolueet ovat ennen vaaleja puhuneet työelämäasioista täysin päinvastaista kuin mitä nyt tekevät. Me muistamme, kuinka perussuomalaiset, kristillisdemokraatit ja RKP lupasivat ay-liikkeen kyselyssä säilyttää lakko-oikeuden vähintään nykyisessä laajuudessaan. Kun äänet oli laskettu ja kättä Säätytalolla paiskattu, unohtuivat nämä lupaukset nopeasti. Ei tällainen takinkäyntö sillä unohdu, että mielenilmaisun mahdollisuuksia aletaan rajaamaan. Sillä se unohtuu, että hallitus ottaa lusikan kauniiseen käteen ja lopettaa tämän järjettömän ristiretken suomalaisen yhteiskunnan peruseriaa vastaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

17.30 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Oikeistohallitus on päättänyt kaventaa suomalaista demokratiaa rajaamalla lakko-oikeutta merkittävästi. Kun ihmisten perusoikeuksia viedään, on kyse puhtaan demokratian vastaisesta toimesta. Ennen vaaleja ei kerrottu, mitä aiotaan tehdä, mutta nyt on tullut räikeän selväksi, kuinka Orpon hallitus on päättänyt toimia työntekijöiden asemaa vastaan harvinaisen monin tavoin, ja tämä lakko-oikeuden rajoittaminen on vieläpä erityisen työntekijävastainen toimi.

On varsinaisen matalamielistä toimia poliittisena päättäjänä ja tietoisesti heikentää kansalaisten oikeuksia ajaa omaa etuaan. Hallitus ei siis halua lisätä ihmisten osallisuutta ja nähdä ihmisten käyttävän omia oikeuksiaan, vaan se päinvastoin haluaa rajata niitä. Tämä hallitus ottaa paikkansa sotien jälkeisen Suomen oikeistolaisimpana hallituksena, joka hyökkäsi työntekijöiden oikeuksia vastaan, ja se on valmis jopa rajaamaan ihmisten perusoikeuksia, kun lakko-oikeutta heikennetään.

Suomalaisessa yhteiskunnassa lakkoiluoikeus on ollut aivan erityisen tärkeä, sillä täällä sitä on käytetty esimerkiksi yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden hankkimiseen vuoden 1905 suurlakon kautta. Tuon ajan kuvat suomalaisilta toreilta ovat historiallisia: paljon ihmisiä eri taustoista esittämässä painavan vaatimuksensa demokraattisista oikeuksistaan.

Politiikkojen pitäisi turvata ihmisten toimintamahdollisuuksia mahdollisimman pitkälle. Meidän pitäisi nähdä, kuinka hienoa on elää maassa, jossa on pitkälle viedyt poliittiset oikeudet ja ihmisillä myös aito mahdollisuus käyttää niitä. Tätä pitäisi vaalia korvaamattoman tärkeänä arvona. Onkin ennenkuulumatonta, että tänä päivänä työntekijöiden oikeutta lakkoiluun ollaan nyt oikeiston toimesta rajoittamassa.

Hallituspuolueet koskevat lakko-oikeuteen monin tavoin: poliittisia lakkoja rajoitetaan, uusia seuraamuksia luodaan, sakkoja korotetaan ja solidaarisuuslakkoja rajoitetaan. Työntekijöiden asemaa heikennetään niin työpaikoilla, työehtosopimuksissa kuin lain tasolla. Hallitus käyttää lainsäädäntöä viemään työntekijöiltä ja työntekijäjärjestöiltä mahdollisuuden vaikuttaviin mielenilmaisuihin poliittisia lakkoja rajoittamalla. Työpaikoilla lakkosakoilla voidaan pelotella ihmisiä osallistumasta lakkoihin, ja uhkasakoilla estetään ammatiosastojen edellytykset puuttua työnantajan epäasialliseen toimintaan edes maltillisilla mielenilmaisuihin silloin, kun työrauhavelvoite on voimassa.

Erityisen tärkeää on myös myötätuntotyötaisteluiden merkittävä rajoittaminen. Myötätuntotyötaistelutoimien, kuten tukilakkojen, rajoittaminen heikentää laajasti työntekijöiden neuvotteluasemaa. On päivänselvää, että eri liitoilla on erilainen neuvotteluasema, ja nyt hallitus rankaisee pienten ammattiliittojen työntekijöitä heikommasta asemastaan. Pienempien liittojen mahdollisuus vastustaa heikennyksiä heikkenee olennaisesti, koska

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

aiemmin ne ovat pystyneet liittojen välisen solidaarisuuden avulla torjumaan työnantajien ajamia heikennyksiä. Eli hallitus heikentää erityisesti niiden työntekijöiden asemaa, joiden asema ja mahdollisuus puolustaa omia oikeuksiaan on jo valmiiksi heikompi. Kun tukilakkojen mahdollisuutta rajoitetaan voimakkaasti, tulee se tarkoittamaan sitä, että heikommin järjestäytyneillä aloilla palkkojen ja työehtojen heikennykset ja työehtoshoppailu tulevat lisääntymään.

Arvoisa puhemies! Hallitus tietoisesti heikentää myös kansalaisyhteiskunnan mahdollisuutta vaikuttaa poliittisiin päätöksiin. Poliittinen vaikuttaminen ei typisty äänestämiseen vaaleissa, vaan ihmisillä pitää olla oikeus vaikuttaa myös vaalien välillä moninaisin olemassa olevin keinoin. Erityisen räikeää tämä on tilanteessa, jossa hallitus ei ole ennen vaaleja kertonut aikeistaan etukäteen. Kuten täällä on kuultu, ennen vaaleja perussuomalaiset, KD ja RKP lupasivat säilyttää lakko-oikeuden vähintään nykyisessä laajuudessaan.

Työtaistelu, joka voisi kestää jatkossa vain päivän, ei ole kovin tehokas vaikutukseltaan, eli tässä ollaan viemässä työntekijöiltä merkittävä mahdollisuus vaikuttaa niihin päätöksiin, joilla on suoria vaikutuksia ihmisten toimeentuloon ja asemaan. Miksi ihmisiltä pitäisi viedä tällainen oikeus? Koska hallituksen politiikka on luokkapolitiikkaa, ja hallitus on puolensa valinnut.

Sakkojen korottaminen on myös tapa rajoittaa lakko-oikeutta. Esimerkiksi 10 000 euron sakko yksittäisen ammattiosaston maksettavaksi on täysin kohtuuton — tämä on myös huima korotus, jos vertaa siihen, että tällä hetkellä tyypilliset lakkosakot voivat liikkua muutamissa tuhansissa euroissa tai sitäkin pienemmissä summissa. Kaiken lisäksi kokoomus ja perussuomalaiset haluavat rangaista ja sakottaa yksittäistä työntekijää. Tämä on todella iso ja aivan käsittämätön veto hallitukselta. Te siis muutatte koko sen perusperiaatteen, jossa tähän asti lakkoon osallistuminen on ollut työntekijöille aina sallittua ja lakosta vastataan kollektiivisesti järjestävän tahon toimesta. Tällainen lakkosakko toimii pelotteena ja tapana painostaa työntekijöitä riippumatta siitä, kuinka usein se määrättäisiin maksettavaksi.

Arvoisa puhemies! No, mitä hallitus tällä saavuttaa? Ei ainakaan työllisyysvaikutuksia. Itse esityksenkin mukaan lakimuutoksen työllisyysvaikutus on todennäköisesti kokonaisuudessaan korkeintaan joidenkin satojen henkilötyövuosien suuruinen siitä syystä, että esityksen kansantaloudellinen vaikutus arvioidaan melko vähäiseksi. Näin lukee esityksessä. Hallitukselle luokkapolitiikan läpivieminen on niin tärkeää, ettei haittaa, että ihmisten perusoikeuksia rajoitetaan merkittäväällä tavalla, eikä haittaa, vaikka tällä ei ole mitään olennaisia vaikutuksia työllisyyteen tai kansantalouteen. Hallitus myös väittää, että tavoite on mennä kohti muita Pohjoismaita, vaikka tällä esityksellä hallitus nimenomaan vie Suomea kauemmas muista Pohjoismaista. Jatkossa Suomi on esimerkiksi ainoa Pohjoismaa, jossa poliittisille lakoina on asetettu kategorinen aikaraja. Myös tukityötaisteluiden rajoittaminen menee muita Pohjoismaita pidemmälle.

Arvoisa puhemies! Menen hiukan yli, mutta myös prosessia on aiheellista kritisoida. Hallitus ei ole neuvotellut, hallituspuolueet jopa muuttivat esitystä. Työ- ja tasa-arvovaliokunnassa perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen voimaantulosäännöstä muutettiin niin, että poliittiset lakot voidaan kieltää takautuvasti. Suomessa oikeuskäytännössä on normaalina käytäntönä taannehtivuuskielto, johon tällainen sopimus ja muutos sopivat huonosti. Eli jo alkanut lakko muuttuisi lain voimaan tullessa yhtäkkiä laittomaksi, vaikka siitä on päätetty ennen kuin lain voimaantulo on ollut edes tiedossa. Kyllähän tämä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

olennainen muutos, ja siksi oli täysin perusteltua, että me oppositiossa vaadimme uutta käsittelyä perustuslakivaliokunnassa.

Hallitus siis ottaa tässä ansiokseen sekä syvästi suomalaiseen demokratiaan meneviä heikennyksiä, harvinaisen kovan työntekijän oikeuksien rajoittamisen sekä huonosti hoidetun prosessin, ja kaiken tämän ilman mitään positiivisia vaikutuksia, joilla tätä voisi edes yrittää perustella. On demokratian ja ihmisten toimijuuden halventamista rajoittaa lakko-oikeutta, mutta ainakin hallitus on nyt näyttänyt, mikä sille on tärkeää, ja se ei ole tavallisen suomalaisen palkansaajan tai kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Ja tuo ylitys sallittiin siitä syystä, että edustaja sanoi, että hän hieman ylittää, mutta pyritään kuitenkin pitämään nämä aikataulut. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

17.39 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Nyt kun vielä käsittelemme tässä tärkeää työmarkkinoita muuttavaa asiaa, niin ihmettelen, että salin oikeaa laitaa ei kiinnosta enää puolustaa esitystään. Siellä on varsin tyhjää. — No nyt sieltä saapuu lisää henkilöitä. — Ajattelen, että onko kenties ymmärrys tämän asiakokonaisuuden merkityksestä lisääntynyt ja nyt hävettää puolustaa sitä, vai miksi sali on tyhjä. [Aino-Kaisa Pekonen: Näinpä!]

Työmarkkinoihin kohdistetut muutokset lisäävät epätasapainoa, ja sopimuskulttuuri on vaarantunut. Ja sillä sopimuskulttuurillakin on hintansa, jota maksetaan välillisten vaikutusten muodossa useissa eri muodoissa, mahdollisesti jo ensi syksynäkin, kun työehtosopimukset ovat katkolla. Toivon tietenkin, että näin ei kävisi, mutta pelko on, että tällaisia heijastevaikutuksia näillä voi olla.

Hallituksen esityksen vaikutuksia ei ole myöskään arvioitu kattavasti eikä vaihtoehtoisia malleja tai toteuttamistapoja ole esitetty. On syytä kysyä, olisiko haluttuun lopputulokseen päästy kenties muillakin keinoilla, sellaisilla, joissa olisi myös yhteistyön elementtejä tunnistettavissa. Lain valmistelussa ei ole haluttu noteerata palkansaajapuolen näkemyksiä, mutta elinkeinoelämän näkemykset on sen sijaan huomioitu erittäin hyvin.

Esityksen sisältämää 200 euron henkilökohtaista sanktiota on vaikea ymmärtää. Se lisää vain oikeudenhoidon kulurasitetta, mikäli asioita riitautetaan. Oikeuslaitos on jo valmiiksi kuormittunut. Se tuli esille viime viikolla myös ministerien vastauksissa kyselytunnilla. On vaikea ymmärtää, miten tämä lakkosakko edistäisi Suomen kasvua ja työllisyyttä tai vahvistaisi sopimisen perinnettä.

Aidosta Pohjoismaiden mallista on vielä pakko sanoa, että olisi sieltä ollut kopioitavissa muitakin asioita kuin vain työnantajapuolta hyödyttäviä. Työntekijöiden edustajien tulkin-taetuoikeus ja henkilöstön edustus esimerkiksi yritysten hallinnossa ovat niitä keinoja, jotka sitouttaisivat työntekijöitä yritystoiminnan kehittämiseen ja estäisivät juurikin riitojen päätymistä lakkotilanteisiin. Meidän ei tule heikentää työntekijöiden oikeuksia ja vahingoittaa Suomen oikeusperinnettä, vaan kehittää yhteistä vuoropuhelua. Mutta nyt Kansainvälinen työjärjestö ILO:n on asiaan reagoinut ja lähestynyt asiasta hallitusta kirjeellä. Tämän kirjeen lähettämiseen ei olisi ollut tarvetta, mikäli työmarkkinoita uudistettaisiin aidosti pohjoismaiseen suuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Diarra.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

17.41 **Fatim Diarra vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Vihreissä me näemme, että yhdistymisvapaus ja sen oleellisena osana lakko-oikeus on demokraattisessa yhteiskunnassa työntekijöiden perusoikeus. Tämä oikeus pohjautuu Kansainvälisen työjärjestön ILO:n ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapauskäytäntöön, ja se on turvattu Suomen perustuslaissa. Lakko-oikeus on osa yhdistymisvapautta ja Kansainvälisen työjärjestön ILO:n perussopimusta.

Hallituksen esitys ei vie Suomea kohti pohjoismaista työmarkkinamallia, vaikka näin yritetäänkin väittää, vaan enemmänkin kohti itäeurooppalaisia työmarkkinoita. Suomalainen työmarkkina on perustunut aina hyvään neuvotteluyhteyteen työmarkkinaosapuolten välillä. Nyt hallituksen huoli näistä poliittisista lakoista on äärimmäisen kummallinen ottaen huomioon, että poliittiset lakot eivät olleet mikään ongelma Suomessa ennen hallituksen omia toimia. Yhteistä hyvää ei sanelemalla rakenneta, vaan niin se rikotaan. Vihreiden mielestä olisi ollut tavoitteellisempaa, että hallituksen esitys olisi ollut tasapainoinen. Olisi ollut mahdollista tehdä myös esitys, jossa huomioidaan Suomen kilpailukyvyn kehittäminen ja työmarkkinoiden ennustettavuus sekä työrauha, johon sisältyy yhtenä tärkeimpänä elementtinä työmarkkinaosapuolten kyky muodostaa yhdessä esityksiä ja näin kehittää yhteisiä työmarkkinoita.

Arvoisa rouva puhemies! Lakko-oikeuden rajaaminen yhteen vuorokauteen saattaa johtaa käytännössä siihen, että kaikilla aloilla tätä oikeutta ei jatkossa enää ole ollenkaan. Joidenkin tehtaiden ja laitosten alasajo ja siten myös tuotannon palauttaminen vie sen verran pitkään, että suhteellisuustulkinnasta riippuen yhden vuorokauden lakko ei käytännössä ole enää mahdollinen. Lakko-oikeuden rajaaminen yhteen vuorokauteen asettaa näin työntekijät eri aloilla täysin epätasa-arvoiseen asemaan suhteessa lakko-oikeuteen.

Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisilla työmarkkinoilla on vallinnut pariteettiperiaate, joka nyt hallituksen toimesta puretaan. Hallituksen esityksessä nostetaan vain työntekijäliikkeelle kohdistuvaa sakkoa mutta ei työnantajille kohdistuvaa sakkoa. On totta, että sakkosummaa ei ole nostettu hyvin pitkään aikaan ja sen nostamiseen löytyy kyllä vahvat perusteet, mutta olisikin ollut asiallista ja tasapainoista, että sakkomaksua nostetaan kaikille osapuolille. Työntekijälle kaavailtu 200 euron sanktio ei täytä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytyksiä, sillä kollektiiville annettu rangaistus ulotetaan yksilöön. Ehdotus henkilökohtaisesta 200 euron seuraamusmaksusta työntekijälle poikkeaa perinteisestä työoikeudellisesta lähtökohdasta, jossa työtaisteluoikeus nähdään työntekijöiden kollektiivisena oikeutena. Esimerkiksi työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on todennut lausunnossaan 10/2022, että Suomen työoikeudessa keskeisenä lähtökohdana on pidetty sitä, että työtaistelun seurauksista vastuun kantaa työtaisteluun ryhtynyt järjestö eikä sen henkilöjäsent eli nämä työntekijät, joita nyt päätetään rangaista. Säädöksessä on myös se ongelma, että se johtaa kaksinkertaiseen rangaistukseen, kun ay-toimijoille suunnatut sakot yhdistetään työntekijän henkilökohtaiseen sakkoon. Lakkosakko siis heikentää yksittäisen ihmisen mahdollisuutta osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Ongelmallista on myös se, että tukilakkojen rajaaminen hallituksen esityksessä määritellyllä tavalla nolaa tukilakkotoiminnan funktion ja heikentää eri alojen neuvotteluasemaa. Kaikista kovitenhan tämä iskee juuri naisvaltaisiin aloihin, julkisen sektorin aloihin.

Arvoisa rouva puhemies! On todella surullista ja ehkä myös tarkoitushakuista, että hallituksen esityksessä ei ole tehty sukupuolivaikutusten arviota riittävällä tavalla. Tasa-arvoasiainvaltuutettu pitää hallituksen esityksen arviota valitettavan vajavaisena ja toteaa, että hallituksen puuteellisen työn perusteella ei ole mahdollista arvioida tasa-arvovaikutuksia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

— ei siis ole mahdollista arvioida tasa-arvovaikutuksia. Minusta on käsittämätöntä, että tasa-arvovaikutuksia ei haluta arvioida. Se paljastaa sen totuuden siellä hallituksen esityksen takana, sen, mistä tämä hallitus oikeasti on kiinnostunut ja mistä tämä hallitus ei ole kiinnostunut. Suomen työmarkkinat ovat nimittäin todella, todella selkeästi jakautuneet sukupuolen mukaan alojen ja tehtävien osalta. Sukupuolten palkkaero on suuri, ja naisten työmarkkina-asema on keskimäärin heikompi verrattuna miehiin. Edellä mainituista asioista johtuen voidaan lähtökohtaisesti olettaa, että työelämään tehtävillä merkittävillä muutoksilla on käytännössä aina sukupuolittuneita vaikutuksia, joiden tulee olla päätöksentekijöiden tiedossa jo valmisteluvaiheessa.

Hallitus on itse omassa hallitusohjelmassaan sitoutunut edistämään työelämän tasa-arvoa mutta toimillaan edistää päinvastaista kehitystä. Nyt tähän varmaan vastataan, että kyllä, tulemme tekemään toimia raskaus syrjinnän purkamiseksi. Toimia ei vaan täällä vielä näy, vaan näkyy ainoastaan heikennyksiä naisten työmarkkina-asemaan eikä minkäänlaisia askelia eteenpäin. Huomioitavaa on, että johtuen siitä, että Suomessa on merkittävästi segregoituneet työmarkkinat niin, että naiset ovat laajemmin töissä julkisella sektorilla, jossa palkkataso on yksityissektoria matalampi, tämä 200 euron yksilökohtainen sopimussakko on suhteessa palkkatasoon naisvaltaisille aloille korkeampi johtuen palkkaeroista. Näistä syistä tämä esitys tuntuu todella lyhytkatseiselta ja naisvaltaisia aloja kyykyttävältä, ja herää kysymys, miksi hallitus, joka väittää omassa hallitusohjelmassaan puolustavansa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, tekee esityksiä, jotka heikentävät naisten työmarkkina-asemaa tällä tavalla. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma.

17.47 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tätä työmarkkinakeskustelua ja lakkokeskustelua kuunnellessani minun mielestäni yksi kummallisimpia asioita on ollut se retoriikka, jossa yrittäjät ja työntekijät laitetaan aina automaattisesti toisiaan vasten, vaikka tosi isossa osassa meidän yrityksiä menee aivan hyvin ja siellä hyvässä hengessä tehdään yhdessä töitä. Monissa pienemmissä yrityksissä itse asiassa myös yrittäjä tekee hyvin samankaltaisia töitä kuin työntekijät. Eli eivät kaikki yrittäjät tosiaankaan ole riistäjiä eivätkä työntekijät sitten myöskään mitään huvikseensaikuttajia. Olennaista olisi alkaa myös miettiä sitä, miten me parannetaan meidän työpaikkojen työolosuhteita, yrittämisen kannustimia, työssäjaksamista ja toisaalta myös uudelleen kouluttautumista. Mutta ei pidempään tällä erää, olen tästä jo aiemmin puhunut.

Arvoisa rouva puhemies! Teen vastalauseen 2 mukaisen lausumaehdotuksen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

17.48 Markku Siponen kesk: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Kuuntelin tuossa edustaja Diarran puheenvuoroa. Todella kyllä itsekkin hämmästyin, jos se pitää tosiaan paikkansa, että tasa-arvovaikutuksia ei ole haluttu edes arvioida. Itse olen neljän tyttären isä ja en ymmärrä, minkä takia jätetään tämä selvittämättä tai minkä takia ei haluta edes tutkia näitä vaikutuksia naisvaltaisiin aloihin. Todella hämmästelen. Hyvä, että edustaja Diarra nosti tämän esille.

Arvoisa rouva puhemies! Olen kyllä todella hämmästynyt tästä, mihin tilanteeseen hallitus on tämän työmarkkinatilanteen ajanut. Ja oikeastaan tässä itse pelolla odotan syksyä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

minkälainen tulee syksystä työmarkkinoilla. Haluan alleviivata sitä, että ehdottomasti uudistuksia tarvitaan — myöskin keskusta on ehdottomasti uudistamisen kannalla — mutta eihän niitä nyt, hyvänen aika, sanelemalla ja sakkomaksuja langettamalla eteenpäin tule viedä. Niitä tulee viedä eteenpäin neuvottelemalla. Ei niin, että huudetaan salin vasemmalta puolelta oikealle ja oikealta vasemmalle tai työmarkkinajärjestöpuolelta toiselle vähän niin kuin joen yli huudellaan. Pitää tulla keskelle vastaan, sillalle vastaan, neuvotella. Keskusta on ehdottomasti tämän linjan kannalla.

Haluan vielä yhtyä tuohon edustaja Oinas-Panuman puheenvuoroon ja keskustan lausumaehdotukseen, jota kannatan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Pekonen, vastauspuheenvuoro.

17.50 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy edustaja Siposen sinänsä hyvään puheenvuoroon todeta, että tällaista tilannetta ei käsittääkseni ole ollut tässä lakko-oikeuden rajoittamista koskevassa kysymyksessä, että vasemmalta puolelta olisi huudettu oikealle puolelle ja sieltä takaisin. Nimenomaan vasemmalta puolelta on pyritty tulemaan puoliväliin vastaan ja neuvottelemaan hallituksen kanssa, toivottu nimenomaan, että hallitus neuvottelisi työmarkkinajärjestöjen kanssa — tai oikeammin niin, että siellä elinkeinoelämän edustajat ja työntekijäjärjestöt neuvottelisivat ja hallitus antaisi sen mahdollisuuden neuvotella. Mutta niin kuin ollaan nähty, tässähän hallitus ministeri Satosen johdolla on ratkaissut nämä neuvottelut sanelemalla tämän lakko-oikeutta rajoittavan lain. Neuvotteluja ei ole ollut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan edelleen. — Edustaja Kettunen, poissa. Edustaja Tuppurainen, poissa. — Edustaja Rantanen.

17.51 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Olen yksi niistä työ- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenistä. Tapanani on tehdä muistiinpanoja, ja valitsin kauden alussa työ- ja tasa-arvovaliokunnan muistivihoksi mörkövihon, mutta en olisi voinut kuvitellakaan, minkälaisia mörköjä sieltä oikein on tulossa, mutta se on ainakin osunut kohdalleen.

Olen ehdottomasti samaa mieltä edustaja Oinas-Panuman kanssa siitä, että meillä on olemassa niitä yrityksiä, jotka huomioivat työntekijöiden oikeudet ja haluavat aidosti neuvotella, ja ajattelenkin niin, että varmasti ne yritykset ovat niitä, jotka tulevaisuudessakin pärjäävät, ja ne, joilla neuvottelutahtoa ei ole, eivät varmasti pärjää yhtä hyvin.

Tässä kokonaisuudessa on kyse työrauhasta, siitä, että aiemmin me olemme tavoitelleet työrauhaa ja se työrauha on nimenomaan saatu aikaiseksi sopimalla ja neuvottelemalla. Nyt meillä on ollut tämän asian tiimoilta työryhmä, joka on tainnut olla enemmänkin sellainen kampaviinerikerho, jossa on käyty vain lyömässä leima pöytään siltä osilta, että mitä hallitusohjelmassa on lukenut, se sieltä pöydästä on tullut. Mutta sillä ei ole ollut mitään tekemistä sen kanssa, mitä on neuvottelemisen ja sopimisen, ainakaan siinä merkityksessä, kuinka sen itse ymmärrän.

Meillä on, niin kuin tässä edustaja Diarra edellä puhui, tämä pariteettiperiaate, ja nythän on niin, että esimerkiksi tämä hyvityssakon korotus on tullut vain työntekijöitten järjestöjä kohtaamaan ja kasvamaan. Meillä on suuri vaje, tällaisen solidaarisuuden puute, tässä esityksessä, ja nythän on niin, että aiemmin kun nämä summat ovat olleet sekä työntekijäpuolella että työnantajapuolella balanssissa, nyt tätä balanssia halutaan kyllä erityisesti rik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

koa. Tämä henkilökohtainen hyvitysseuraamus on kyllä erityisen erikoinen asia, ja jotenkin haluaisin tuoda siinä esiin sitä, että olemme kuulleet useita kymmeniä asiantuntijoita tämän asian käsittelyn tiimoilta ja sielläkin asiantuntijat toivat esiin, että meillä ei oikein kansainvälistä lainsäädäntöä tai ILO:n seuraamussäädöstä tästä ole, koska tällaisia lakeja ei tässä maailmassa ole. Joitakin maita kuitenkin tässä asiantuntijatkin kertoivat olevan. ILOssa näitä asioita on käsitelty harvoin, mutta sitten kun niitä on käsitelty, ne ovat koskeneet esimerkiksi Venäjää ja Liberiaa ja Algeriaa, ja oli niin, että asiantuntija taisi kertoa siitä, että esimerkiksi tällainen henkilökohtainen hyvityssakko on nimenomaan Venäjällä tehty, mutta sielläkin se on rajattu koskemaan vain työnjohtoa. Me olemme siis menossa kohti työmarkkinoita ja lakiesityksiä, joissa meidän taso ei ole edes Venäjän tasolla vaan se on vielä alempana kuin Venäjän taso. Enpä olisi uskonut, että mörköviholla on näin suuria mörköjä sisällä kannettavanaan.

Haluan tuoda esimerkin myös siitä, että tällä lailla ollaan rajaamassa erityisesti myös myötätuntotaisteluja. Itse olen pohjakoulutukseltani sairaanhoitaja, ja se voima, mikä vaikka sairaanhoitajan työehtosopimusneuvotteluihin on saatu, tulee usein sieltä myötätuntotaisteluista. Niin kuin monessa muussakin naisvaltaisessa ja pienipalkkaisessa alassa, se voima ei aina sillä yksittäisellä ammattiyhdistysliikkeellä ole riittänyt, vaan he ovat saaneet sitä tukea sitten näiltä isommilta toimijoilta. Nythän on niin, että sitä tukea ei sitten jatkossa ole tulossa. Ja kun hallitus on tuomassa meille jo vientimallin, joka erityisen kovasti koskettaa naisia ja matalapalkka-aloja, niin nyt ei enää myötätuntolakoillakaan saada sitä voimaa, jolla itse asiassa on näitä neuvotteluita saatu lyhennettyä, ja se on ollut nimenomaan se tavoite, että haetaan sitä voimaa, jotta ne neuvottelut saadaan nopeammin maaliin, jotta päästään taas jatkamaan normaalia työntekoa.

Asiantuntijoiden mukaan erityistä oli myös se, kuinka hallituksen ohjelmassa tai tässä esityksessä on tilastollisesti haluttu esittää jotakin muuta kuin mikä se totuus näitten lakojen esiintymisessä on. Asiantuntijoidenkin mukaan — sanasta sanaan taisi olla jotenkin näin — propagandassa halutaan sanoa, että näitä lakkoja on ollut paljon, ja totuus on kuitenkin sitten jotakin muuta. Taisi olla niin, että vakavasti otettavat instituutit eivät vertaile kolmen vuoden tilastoja vaan ottavat vähintään kymmenen vuoden perspektiivin. Mutta näin se on, että tässä esityksessä on tällaisia kolmen vuoden tarkoitushakuisia tilastoja haluttu esittää.

Tässä ollaan avaamassa Pandoran lipas, jota ei ennen tässä maassa ole nähty. Asiantuntijoidenkin mukaan meillä voi olla edessä entistä pidemmät lakot. Ja kun tässä jo epäiltiin, että mitä meillä syksyllä mahtaa tapahtua, niin en tiedä, mikä on möröstä seuraava, mutta kyllä hirvittää se, kuinka hankalaan tilanteeseen meidän työmarkkinat aidosti on ajettu. Siellä puhuttiin jopa sellaisista... Esimerkiksi Ranska on esimerkki siitä, että siellä on tapahtunut tällaisia tehtaiden valtauksia, ja kyllä meille asiantuntijat kertoivat siitä, että tässä ollaan nyt hokuttelemassa esiin sellaisia petoja, joita ei Suomessa aiemmin ole nähty.

Erityisen huolestuttavaa tässä kokonaisuudessa on se, että taustasyitä ei ole tutkittu ollenkaan, siis sitä, minkä vuoksi näitä lakkoja on täällä maassa ollut ja minkä takia niitä on ollut erityisesti tämän kuluneen kevään aikana. Ehkä tässä kohtaa hallituksen olisi syytä katsoa itseään peiliin ja todeta, että kyllä se oma toiminta on tässä tainnut erityisen paljon vaikuttaa. Neuvotteluyhteyden rapautuminen on se kaikkein suurin synty, mitä tässä on tapahtunut, ja ne suhteet työmarkkinaosapuolten kesken ovat erittäin kireät. Millä keinoilla me saamme ne palautettua, on se avainkysymys. Toivon todella, että hallitus ottaisi nyt uudenlaisen asennon ja ylittäisi niitä siltoja ja haluaisi aidosti etsiä sitä neuvottelua, sitä aitoa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

neuvottelua, ei niin, että kohdistettaisiin nämä toimet yksipuolisesti työntekijäpuoleen, vaan haettaisiin sitä kompromissia ja sitä yhteistä näkemystä ja haettaisiin sitä Suomen suuntaa uudelleen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.59 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Luulen, että täältä paikalta pidetty puheenvuoro riittää tällä kertaa. On erittäin helppo puhua äsken kuullun erinomaisen puheenvuoron ja muidenkin opposition edustajien erinomaisten puheenvuorojen jälkeen. Omassa puheenvuorossani siteeraan aivan tarkasti hallituksen alkuperäistä esitystä ja sitten mietinnön erästä kohtaa.

Tässä alkuperäisessä lakiesityksessä sivulla 39 todetaan seuraavasti: ”Poliittisen työtaistelun rajoittamisen edellytyksiä arvioitaessa on siten kyse ensinnäkin poliittisen lakon määrittelystä. Kun tarkoituksena on rajoittaa myös niitä poliittisia lakkoja, joiden tavoitteet liittyvät ILO:n tulkintakäytännössä todetulla tavalla ammattiyhdistystarkoitukseen, on arvioitava, voidaanko ILO:n tulkintakäytännön perusteella rajoittaa myös tällaisten työtaisteluiden kestoja.” Ja edellisellä sivulla toinen siteeraus: ”ILO:n valvontakäytännössä sen sijaan on erotettu puhtaasti poliittiset työtaistelut, jotka eivät kuulu lakko-oikeuden suojan piiriin, ja sellaiset joko suoraan tai välillisesti työntekijöiden etuja koskevat poliittisluonteiset työtaistelut, jotka saavat suojaa. ILO:n yleissopimusten numero 87 ja 98 tulkintakäytännön perusteella suojaa saavat sellaiset poliittisluonteiset lakot, jotka koskevat työntekijöiden taloudellisten ja sosiaalisten etujen puolustamista ja edistämistä taikka ammatillisia asioita.” Tässä on monia hyvin tärkeitä asioita, joista kollegat ovat puhuneet, mutta keskityn nyt itse tähän. Jos hallituksen esityksessä olisi nähty vaivaa, tai siis itse asiassa jos olisi haluttu erottaa nämä varsinaiset poliittiset lakot ja sitten tuossa äsken mainitulla tavalla määritellyt poliittisluonteiset lakot, jotka liittyvät ammatillisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin etuihin ja jotka voivat siis suuntautua päättäjiä vastaan, ovat nämä sitten alueellisia päättäjiä tai valtakunnallisia päättäjiä, ja joissa ei ole kysymys silloin yhden toimialan tai yhden työpaikan suorista työmarkkina-asioista, niin tämä asia olisi paljon selkeämpi ja helpompi.

No, mitenkä valiokunnassa vastattiin tähän asiaan? Lisättiin tähän 8 b §:ään, jossa määritellään poliittinen työtaistelu, seuraavat sanat: ”Poliittisella työtaistelulla tarkoitetaan työtaistelua, jonka tarkoituksena on vaikuttaa” — ja sitten tulee se lisäys — ”ylikansalliseen, valtakunnalliseen, alueelliseen tai paikalliseen poliittiseen päätöksentekoon.” No, ei-hän tämä tuonut tätä äsken mainittua sisältöä. Siinä vain luetellaan päätöksenteon eri tasoja, kun se asian ydin olisi ollut tehdä jako varsinaisen poliittisen työtaistelun ja poliittisluontoisten työtaistelujen välillä, jotka liittyvät ammatillisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin oikeuksiin.

Kannatan tätä hylkäysehdotusta, joka täällä on jo aiemmin tehty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

18.02 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä niihin arvioihin tästä lainsäädäntökokonaisuudesta, joita täällä on todettu, ja arvioihin tämän lainsäädännön haitallisuudesta meidän totutulle tavallemme tehdä yhteistyötä myös työmarkkinoilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

Arvoisa puhemies! Minusta tähän kytkeytyy näiden kaikkien hallituksen työelämäheikkennysten surullisin signaali. Tässä rytäkässä häviämme jotain sellaista, jonka varaan aikaisemmin olemme pystyneet rakentamaan tätä suomalaista yhteiskuntaa. On todella sääli, että alle vuodessa hallitus on omalla toiminnallaan aiheuttanut Suomeen poikkeuksellisen työmarkkinakaaoksen, jolla on myös aivan valtavan iso hintalappu meidän kansantaloudelle. Tämän ovat jo tänä keväänä useammat ennustelaitoksetkin todenneet. Siis vain sillä, että jääräpäisesti pusketaan eteenpäin sellaisia toimia, jotka on otettu suoraan toisen työmarkkinaosapuolen ohjelmista, on todella aiheutettu täällä kriisi, jota ei ole aikaisemmin nähty. Tällä tulee olemaan kansantaloudellisesti erittäin suuri hinta jo nyt nähdystä kehityksestä, mutta varmasti myös siitä tulevasta. Viisas hallitus tällaisena taloudellisena aikana, jolloin vaadittaisiin nimenomaan vakautta, vakauttaisi työmarkkinat eikä aiheuttaisi sinne eripuraa. Se olisi myös jokaisen viisaan hallituksen oman finanssipolitiikan keskeinen ohjenuora.

Arvoisa puhemies! Nyt kun mietitään tätä lakko-oikeuden rajoittamista, niin se, minkä takia tämä tässä ensimmäisessä aallossa hallituksen mielestä täytyy tästä talosta runtata lävitse, liittyy siihen, että kyllähän hallituskin tietää, että näitä työelämäheikkennyksiä suomalaiset eivät kannata. Kaikissa kyselyissä niin viime vuoden puolelta kuin tämänkin vuoden puolelta laaja joukko suomalaisia on todennut, että ei kannata niitä heikkennyksiä, joita hallitus haluaa suomalaisessa työelämässä tehdä, ja senpä takia hallitus ajattelee, että vaiennetaan vastarintaa ja tehdään siitä vaikeampaa. Se on tämän kupletin juoni, joka korostaa sitä, etteivät nämä esitykset todella mistään taivaasta tupsahtaneet, vaan kyllä näitä on suunniteltu jo etukäteen hyvissä ajoin. Nyt näemme sen strategian, joka varmaan ainakin toisella päähallituspuolueella on ollut koko ajan, mutta suuri kysymyshän kuuluu, että millä ihmeellä tähän se toinenkin päähallituspuolue saatiin puijattua mukaan, varsinkin kun muistaa todella, että ennen vaaleja perussuomalaiset lupasivat palkansaajille, että lakko-oikeuteen, siinä mitassaan kuin se aikaisemmin on ollut, ei kajota. Ja nyt tämäkin lupaus on petetty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

18.05 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tulipa puheenvuoro tuossa kävellessä kirjoitettua loppuun juuri sopivasti.

Arvoisa puhemies! Tämän lakko-oikeutta rajoittavan hallituksen esityksen käsittelyssä on noussut esiin useita merkittäviä huolenaiheita, joita on ollut tärkeää tarkastella perusteellisesti myös täällä suuressa salissa.

Ensinnäkin siirtymäsäännösten taannehtiva vaikutus poliittisiin työtaisteluihin on herättänyt laajaa huolta. Siirtymäsäännökset ovat muuttuneet prosessin aikana merkittävästi, ja niiden vaikutuksia ei edelleenkään ole riittävästi arvioitu perustuslain ja kansainvälisten sopimusten näkökulmasta. Perustuslakivaliokunnan olisi ollut tärkeää käsitellä uudelleen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa muuttuneet siirtymäsäännökset ja arvioida niiden perustuslainmukaisuus. Tämä käsittely olisi varmistanut sen, että lakiesitys on sopusoinnussa perusoikeuksien kanssa, ja sen, että lakko-oikeutta ei nyt rajoiteta perusteettomasti tällä hallituksen esityksellä.

Arvoisa puhemies! Toiseksi lakiesityksessä on epäselviä määritelmiä ja puutteellinen tasapaino työnantajien ja työntekijöiden oikeuksien ja velvollisuuksien välillä. Esimerkiksi esitettyyn lakkoilmoitusvelvollisuuteen liittyvät määräajat ja sanktiot voivat johtaa tilan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

teisiin, joissa työntekijöiden oikeus työtaisteluun tosiasiallisesti kärsii. Työmarkkinoita tulisi kehittää yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa, eikä lakko-oikeuden rajoittaminen ole ratkaisu työelämän haasteisiin. Meidän on pyrittävä parantamaan työelämäämme yhteistyössä kaikkien osapuolien kanssa, ei heikentämään työntekijöiden oikeuksia ja työmarkkinoiden toimivuutta.

Arvoisa puhemies! Kolmanneksi lakko-oikeus on keskeinen osa demokraattista yhteiskuntaa ja työntekijöiden oikeuksia. Sen rajoittaminen edellyttää erityistä huolellisuutta ja perusteellista harkintaa, jotta vältetään epäoikeudenmukaisuudet ja turvataan työntekijöiden oikeudenmukainen kohtelu.

Neljänneksi on tärkeää ottaa huomioon työtaistelujen yhteiskunnalliset vaikutukset ja niiden mahdollinen pitkäaikainen vaikutus yhteiskuntaan ja talouteen. Lakko-oikeuden rajoittaminen voi heikentää työmarkkinoiden luottamusta ja vakautta, mikä voi pitkällä aikavälillä vaikuttaa negatiivisesti kaikkien osapuolten etuihin.

Arvoisa puhemies! Viidentenä tällä hallituksen työrauhalainsäädännön yksipuolisella muuttamisella on isot vaikutukset suomalaiseen työelämään ja sen tasa-arvoon, joita hallitus ei kuitenkaan esityksessään ole arvioinut, vaikka hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut edistämään työelämän tasa-arvoa, kuten täällä muutamissa puheenvuoroissa on hyvin esille nostettu. Poliittisten päätösten sukupuolivaikutukset tulisi arvioida huolellisesti ja kiirehtimättä, jotta sukupuolten tasa-arvon edistäminen voidaan varmistaa. Lainvalmistelun kiirehtimisen vuoksi muutosten erilaisia toteuttamisvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia ei kuitenkaan ehditty riittävästi arvioida ja punnita harkitusti. Tämä on erittäin suuri ongelma.

Arvoisa puhemies! Lopuksi korostan vielä kerran, että ennen lakko-oikeutta rajoittavien päätösten tekemistä on kuunneltava ja otettava huomioon kaikkien osapuolten näkemykset ja intressit, tai ainakin olisi näin pitänyt tehdä. Demokraattisessa yhteiskunnassa on tärkeää, että päätökset perustuvat avoimeen keskusteluun ja vuoropuheluun eikä niitä tehdä hätiköiden tai yksipuolisesti.

Kannatan edustaja Lylyn esittämiä lausumia ja tämän lain hylkäämistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

18.10 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun tarkastelemme hallituksen esitystä työrauhalainsäädännön rajoittamisesta, on vaikea olla tuntematta surua. Hallitus heikentää suomalaista työrauhaa ja vie meitä kauemmaksi muista Pohjoismaista. Olemme tilanteessa, jossa vahvaa vahvistetaan ja heikkoja heikennetään. Lakko-oikeuden rajoittaminen ja mahdollisuus sakottaa oman mielipiteen ilmaisemisesta ovat huolestuttavia merkkejä. Tämä ei ole se suomalainen työelämä, jota haluamme. Tämä esitys ei ole vain lakipaketti, se on suora hyökkäys työntekijöiden oikeuksia ja suomalaista sopimuskulttuuria vastaan. Se on yksipuolinen ja epätasapainoinen toimenpide, joka kohdistuu yksinomaan työntekijöihin unohtaen täysin vaihtoehtoiset keinot työrauhan edistämiseksi. Tämän esityksen periaatteelliset vaikutukset ovat valtavat ja kauaskantoiset.

Kaiken lisäksi hallitus kehtaa vielä väittää, että esitys olisi syntynyt kolmikantaisesti. Ihanko oikeasti näin on? Esitystä ei jaettu työmarkkinaosapuolille ennen sen julkaisua, ja sen kirjaukset ovat suoraan hallitusohjelmasta. Tämän esityksen kirjaukset ovat yksipuolisia, ja ne on laadittu demokraattisen neuvotteluprosessin vastaisesti. Suomalaisen työelämän sopimuskulttuuri ja työrauha ovat vakiintuneet ja kehittyneet vuosikymmenten saa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

tossa, ja tämä on saavutettu yhteisellä ponnistelulla, ei pakottamisella. Hallituksen nykyinen linjaus romuttaa vuosikymmenten aikana yhteistyöllä saavutetut asiat. Poliittiset lakot ja myötätuntolakot ovat olleet demokraattisen ilmaisun muotoja, joita nyt rajoitetaan. Lakosakkojen kohtuuton korottaminen on vain yksi esimerkki tästä.

Tämä lakiesitys tuo mukanaan monia muutoksia, jotka heikentävät työntekijöiden asemaa. Asiallisen syyn riittävyys irtisanomisessa, ensimmäisen sairauslomapäivän muuttaminen palkattomaksi, määräaikaaisuuden perusteiden lieventäminen, lomautusajan varoitussajan lyhentäminen ja monia muita. Nämä toimet eivät ainoastaan rajoita työntekijöiden oikeuksia, vaan, arvoisa puhemies, nämä myös murentavat yleissitovien työehtojen perustaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jäntti.

18.12 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa rouva puhemies! Kuten aiemminkin useampaan kertaan eri yhteyksissä on todettu, osallistuin viime syksynä SAK:n järjestämään Painava pyy, siis syy... No, ehkä pyykin, mutta ainakin syy-kiertueen paneeliin Tampereella. Ja tuossa keskustelun tuoksinassa minulle heristettiin, että poliittiset lakot eivät ole nyky-Suomessa koskaan kestäneet yli 24:ää tuntia. Totesin siihen luonnollisesti, että sittenhän niiden rajaaminen lailla ei ole mikään ongelma, vaan olemassa oleva käytäntö vain näin lailla vahvistetaan.

Kuten tänä keväänä kuitenkin olemme joutuneet huomaamaan, poliittisten lakkojen rajaaminen on ollut erittäin perusteltua. Siihen on ollut painava syy. Ensinnäkin ne kohdistuvat hallituksen sijaan viattomiin osapuoliin eli pääasiassa suomalaisiin yrityksiin. Toiseksi ne aiheuttavat, kuten täälläkin tänään on todettu, kansantaloudelle suurta vahinkoa ja kolmanneksi edelleen yhteiskuntaan tiettyä epävakautta.

On oikein ja oikeusvaltion peruseriaatteiden mukaista, että kansalaiset voivat vapaasti osoittaa mieltään vallitsevaa politiikkaa vastaan. Ei kuitenkaan ole oikein, että se tehdään muiden rahoilla, tässä tapauksessa esimerkiksi työnantajan. Erityisen moraalitonta se on tällaisessa taloustilanteessa, jossa joudumme tänään kärvistelemään.

Elämme globaalissa kilpailussa, ja meidän on pidettävä toimintaympäristömme mahdollisimman vakaana ja ennustettavana. Mikäli haluamme kansainvälisiä investointeja eli käytännössä tuotantolaitoksia, tutkimuslaitoksia ja niin edelleen Suomeen, vakaus ja ennustettavuus ovat eräitä keskeisimpiä tekijöitä, kun kansainväliset yritykset pohtivat toimintojensa sijoittamista eri maihin — vaikkapa tänne pohjan perälle Suomeen.

Suomalaisen ammattiyhdistysliikkeen ehkäpä suurimmaksi ongelmaksi on muodostunut se, että se ei ole kyennyt uudistumaan ja muuttumaan yhteiskunnan mukana. Koko kuilu vuosituhat on tiedetty, että Suomen työmarkkinoiden uudistaminen on välttämätöntä. Vastuuta uudistamisesta on jaettu työmarkkinajärjestöille, mutta tulokset ovat olleet kuin erään oppositiopuolueen vastaus hallitusohjelmaan: kutakuinkin tyhjää täynnä. [Timo Suhonen: Ohhoh!] Uudistumiskyvyttömyyden seurauksena tarjotaan vain menneisyyttä. Se sama vaivaa Venäjää: Koska ei ole tarjota tulevaisuuden näkymiä, ripustaudutaan menneen ajan suuruuteen. [Aino-Kaisa Pekonen: No hohhoijaa!]

Arvoisa puhemies! On totta, että poliittisten lakkojen avulla on saavutettu kahdeksan tunnin työpäivä sekä yleinen ja yhtäläinen äänioikeus. Yhtä totta on se, että se tapahtui kuitenkin tsaarin aikaan ollessamme osa Venäjää. Tänään elämme vapaassa demokratiassa, ja menettelytapojen on oltava ajanmukaiset. Vaikka historiassa suuria asioita olisi saavutettu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

ihmisiä tappamalla ja orjuuttamalla, niiden esimerkki ei kelpaa nykypäivään eikä voi olla meidän tapamme toimia. Siksi en tässäkään asiassa vahvasti tuijottaisi menneisyyteen.

Salissa on hiertänyt myös esitys siitä, että laittomaan työtaisteluun osallistuvalla määrättäisiin 200 euron suuruinen seuraamusmaksu laittomaan lakkoon osallistumisesta. Vahingossa kukaan ei kuitenkaan voi laittomaan lakkoon osallistua. Seuraamusmaksu voidaan nimittäin määrätä vain, jos lakko on tuomittu laittomaksi työtuomioistuimessa ja saatettu kyseisen henkilön tietoon työnantajan toimesta, mutta siitä huolimatta joku edelleen jatkaa lakkoa.

Arvoisa rouva puhemies! Oppositiolta voi perustellusti kysyä, mistä muista laittomuuksista ei tulisi määrätä seuraamusta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Oras.

18.16 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa keskustelua niin paljon on jo sanottu, joten keskityn enää vain kolmeen näkökulmaan:

Ensinnäkin ymmärtäisin paremmin hallituksen esityksiä, jos niissä keskityttäisiin ratkaisemaan isoja ja aitoja ongelmia tavalla, joka todistettavasti tuottaa merkittäviä talous- ja työllisyyshyötyjä. Koska näin ei kuitenkaan kokonaisuudessaan ole, herää kysymys, miksi näitä muutoksia siitä huolimatta halutaan ajaa, ja pistää miettimään, voiko pontimena olla muunlaisia tekijöitä, kuten tarve ajaa rakenteellista muutosta työmarkkinaosapuolten neuvotteluasemaan. Jos näin on, toivoisin, että se sanottaisiin avoimesti. Se olisi reilua kansalaisia kohtaan. Ja jos näin on, sellaista en voi tukea enkä kannattaa.

Toiseksi: Hallituksen esityksessä kalskahtaa kurin ja järjestyksen kaipuu, jossa häiriöitä työmarkkinoilla halutaan suitsia kohtuuttomuuksiin asti. Työrauha on tietysti tavoiteltava asia kaikkien osapuolten kannalta, mutta avoimen ja vapaan yhteiskunnan pitää myös sietää häiriöitä tiettyyn rajaan asti silloin kun on kyse yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Avoin ja vapaa yhteiskunta voittaa siinä, että se sallii ja ymmärtää tällaisia häiriöitä silloin kun pysytään kohtuuden rajoissa. Se pätee luonnollisesti niin työntekijöihin ja työnantajiin kuin kansalaisiin laajemminkin.

Kolmanneksi: Keskustelussa on punnittu hallituksen esitystä ymmärrettävästi voittopuolisesti kotimaan näkökulmasta, ja se on toki meidän tehtävämmeikin täällä Suomen eduskunnassa, mutta pahoin pelkään, että näillä Suomessa tehtävillä päätöksillä voi olla heijastusvaikutuksia myös Suomen rajojen ulkopuolella. Suomen päätöksiä on seurattu hyvin tarkkaan muun muassa muissa Pohjoismaissa. Tähän asti Suomea ja muita Pohjoismaita on pidetty mallina ja esimerkkinä monille muille maille työmarkkina-asioissa ja siinä sopimisen kulttuurissa, jossa työmarkkinaosapuolet voivat keskenään sopimalla edistää asioita.

Nyt Suomi uhkaa näyttää esimerkkiä maailmalle aivan toisenlaisella mallilla, siis sillä, että lakko-oikeutta lähdetään suhteettomasti ja kohtuuttomasti rajoittamaan. Vaikka me voimme käydä sivistynyttä keskustelua tässä salissa siitä, missä määrin Suomessa on tarpeen päivittää työrauhalainsäädäntöä, niin pelkään pahoin, että kun Suomen esimerkkiä katsotaan sellaisissa maissa, joissa kulttuuri ei ole aivan näin edistynyt, vaarana on, että näissä maissa työntekijät tulevat kärsimään vielä merkittävästi enemmän.

Arvoisa puhemies! Aivan loppuun edustaja Jäntille, joka peräänkuulutti vakautta ja ennustettavuutta: Itse katson, että työmarkkinoilla vakaus ja ennustettavuus, joita pidän tavoiteltavina asioina, taataan paremmin vahvistamalla luottamuksen kulttuuria kuin lain-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

säädännöllä. Nyt nämä hallituksen toimet pikemminkin tätä luottamuksen kulttuuria rikkoivat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

18.19 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Edellisessä puheenvuorossa jäi vielä puhumatta siitä, että kun kysymys on nimenomaan siitä kokonaisuudesta ja siitä, että hallituksella on jäänyt kokonaan käsittelemättä tai pohtimatta, mitkä olisivat olleet ne muut vaihtoehdot, joilla tähän samaan hallituksen asettamaan tavoitteeseen olisi päästy, niin niitä ei ole pohdittu eikä mietitty.

Kyse on tässä kokonaisuudessa myös siitä, että on aidosti sellainen tilanne, että näitä työtaistelutoimenpiteitä harkitseva ei tämän lain voimaantulon jälkeen voi tietää, onko se laillista vai laitonta. Nyt kun kerrotaan, että olemme menossa samaan suuntaan kuin muissa kilpailijamaissa ja Pohjoismaissa, niin meillä oli esimerkki siitä, mitä Ruotsissa on tapahtunut ja miksi Ruotsi on esimerkiksi erilaisessa asemassa tällä hetkellä kuin Suomi. Ruotsissa nimenomaan 90-luvulla inflaatio oli kova, ja silloin todettiin, että tällainen hajautettu malli ei toiminut. Siellä nimenomaan hallitus antoi tavoitteeksi parteille, että me tarvitsemme uuden palkkajärjestelmän, ja siinä kävi niin, että kaikki tekivät kompromisseja ja se on pysynyt pystyssä sieltä 90-luvulta lähtien ja lakot ovat olleet aidosti Ruotsissa vähissä. Mutta se perustuu nimenomaan siihen, että keskusjärjestöillä on vahva rooli, ja Ruotsin mallissa on pidetty tärkeänä erityisesti sitä, että juuri se on mahdollistanut sen Ruotsin vakauden näillä markkinoilla.

Mutta nyt ne vertaukset meillä täällä pohjoismaisesta mallista eivät kyllä tue sitä, mitä käytännössä täällä ollaan tekemässä. Tässä edustaja Räsänen joku puheenvuoro sitten totesi, että minkä takia nämä lait nyt halutaan erityisellä vimmallalla runnoa lävitse, ja pohti siitä, että noinko se johtuisi hallituksen omista toimista. Mutta ei tässä voi olla kyllä pohtimatta, johtuuko se siitä, että kokoomusta on alkanut pelottamaan perussuomalaisten kannatuksen alentuminen ja hallituksen kaatuminen ja sen vuoksi nämä halutaan runtata erityisellä innolla lävitse, koska EK:han on ollut kuitenkin se osapuoli, joka on toivonut näitten lakien voimaantuloa mahdollisimman nopeasti. Ja niinhän se kokoomus sitten tekee kuin EK käskee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

18.22 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Jaan tämän saman huolen, mitä tässä edellisissä puheenvuoroissa oli, eli että tämä uusi trendi, jossa näitä esityksiä tuodaan tänne saliin ilman riittäviä arviointeja kauheassa kiireessä, vaikka kiirettä ei ole, on kyllä huolestuttava.

Arvoisa puhemies! Tosiaan niin kuin tässä on nyt paljon puhuttu — ja keskustelu on jo aikaisemmin, viime viikolla, alkanut — niin kun tämä hallitus on nyt valinnut näin yksipuolisen linjan uudistaa suomalaista työelämää, niin nyt olisi syytä hakea myös ratkaisuja, jotka todella parantavat työpaikkojen toimintaa ja yhteistyötä työmarkkinatoimijoiden välillä. Vaihtoehtoisia malleja on penännyt myös lainsäädännön arviointineuvosto omassa arviossaan, koska tosiasia on, että ilman tasapainoa, ilman luottamusta, ei suomalainen työelämä tule tulevaisuudessa toimimaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

No, sitten on olemassa näitä erilaisia keinoja, mitkä toivon nyt, että hallitus ottaa huomioon, kun on yksipuolisesti työnantajan näkökulmasta lakia uudistamassa, niin pitäisi myös ottaa tämä työntekijän näkökulma paremmin huomioon. Esimerkiksi edustaja Lyly tässä vieressä on tuonut tänne saliin lakialoitteen tulkintaetuoikeudesta ristiriitatilanteessa työntekijöiden puolelle, ja samalla hän on tuonut tänne lakialoitteen siitä, että tätä työntekijöiden edustusta, henkilöstön edustusta, yritysten hallituksissa lisättäisiin. Tällä tavalla pystyttäisiin tasapainottamaan voimasuhteita työpaikoilla ja vahvistettaisiin sitten edellytyksiä vaikka tähän kovasti haluttuun paikalliseen sopimiseen.

Tietenkin sitten on tämä pitkäaikainen keskustelu tästä ammattiliittojen kanne-oikeudesta. Sillä voitaisiin myös vahvistaa työelämän oikeuksia ja antaa liitoille paremmat mahdollisuudet valvoa työehtojen noudattamista. Näin parannettaisiin myös työntekijöiden asemaa työmarkkinoilla ja vahvistettaisiin heidän työsuhteisiinsa liittyvää tukea.

Nämä ehdotetut vaihtoehdot ovat tärkeitä keinoja kehittää tulevaisuuden työelämää, ja ne ovat myös välttämättömiä. Nämä hallituksen esitykset, mitä on kohta tänne saliin tulossa ja joita tämä lakko-oikeuden rajaaminen nyt valmistaa, vievät meidän työelämäämme valtavasti taaksepäin kehityksessä. Minä olen sitä mieltä, että jos emme pyri tässä salissa hallituksen aloitteesta rakentamaan yhteistyötä, jotta saataisiin kestävämpää ja oikeudenmukaisempaa työelämää, niin eivät nämä ongelmat mihinkään poistu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Jari.

18.25 Jari Koskela ps: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelimme täällä salissa tänään aikaisemmin julkisesta taloudesta. Kuten tunnettua, usein ekonomistit, taloustieteilijät pitävät 80 prosentin velkasuhdetta maalla sellaisena rajana, jonka jälkeen sijoittajat suhtautuvat epäillen toiminnan aloittamiseen tällaisessa maassa. Suomessa velkasuhde on ollut kasvavalla uralla jo pitkään ja se 80 prosenttia varmasti tänä vuonna taitaa täytyä, mutta ilman Orpon hallituksen toimia vuosikymmenen loppuun mennessä se olisi saattanut olla jopa 100 prosenttia. Nyt jäädään sinne 80 prosentin päälle, valitettavaa sekin.

Pari kuukautta sitten keskustelin muutaman valtiovarainministeriön johtavan virkamiehen kanssa velkaantumisesta, ja he kokivat tämän yhteisen huolen, mutta he sitten kuitenkin näkivät positiivista, että kansainvälisten sijoittajien vaakakupissa on painanut tähän asti Suomen vakaa toimintaympäristö. Nyt kuitenkin, kun käsitellään näitä lakkoasioita, tämä vakaa toimintaympäristö sai aika pahan kolauksen, kun ay-liike pysäytti vientimme poliittisilla lakoilla. Tässä kohtaa tietysti voi heittää kysymyksen tuonne opposition puolellekin, että oletteko te sitä mieltä, että nämä kansainväliset toimijat, yritykset ja sijoittajat haluavat tulla Suomeen, missä olisi niitä lakkoja. Jos nyt pystytään rajoittamaan tätä tilannetta, niin varmasti Suomi olisi houkuttelevampi maa myöskin ulkomaisille tulijoille ja sijoittajille. Näin ainakin uskon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

18.27 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on tunnettu yhteistyön mallimaana, ei lakkoilun. Hallituksen väitteet Suomen lakkoherkkyydestä eivät vastaa todellisuutta. Olemme menestyneet, koska olemme kyenneet neuvottelemaan ja sopimaan yhdessä. Nyt hallitus on kuitenkin rikkonut tämän yhteistyön hengen. Pohjoismaisessa mallissa työmarkkinoita on aina kehitetty yhteistyössä, mutta nämä lakimuutokset vievät meitä täy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

sin päinvastaiseen suuntaan. Meistä on tulossa ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa laillisia työtaistelutoimia lainsäädännöllä.

Edellä puhuneelle edustaja Koskelalle täytyy muistuttaa, että vaikka hallitus voi toteuttaa politiikkaansa, kansalaisilla on oikeus vastustaa sitä, jos se koetaan epäoikeudenmukaiseksi. Viimeaikaiset tapahtumat ovat osoittaneet, että suomalaiset ovat valmiita puolustamaan oikeuksiaan. Tämä on luonnollinen reaktio, kun hallitus hyökkää ammattiyhdistysliikettä vastaan ja uhkaa vuosikymmenten yhteistyön perinnettä.

Tilastot osoittavat, että Suomi ei ole lakkoherkempi kuin muut Pohjoismaat. Viimeisen 25 vuoden ajan työtaisteluja on ollut keskimäärin vain puoli tuntia työssäkäyvää kohti vuodessa. Tämä todistaa, että sopimisen kulttuuri on ollut menestyksemme avain, ei uhkailu tai sanelupolitiikka.

Tämä esitys vahvistaa vahvoja ja heikentää heikkoja. Lainsäädännön tulisi aina suojata heikommassa asemassa olevia, mutta tämä esitys ei niin tee. Sen sijaan se vie meidät kohti Itä-Euroopan työmarkkinoiden kaltaista tilannetta, jossa vahvempi päättää heikomman kohtalosta.

Rouva puhemies! Julkisen vallan ydintehtävä on turvata kansalaisten oikeus osallistua ja vaikuttaa. Tämä hallituksen esitys lakko-oikeuden rajoittamisesta on suorastaan ristiriidassa tämän periaatteen kanssa. Se ei ainoastaan vähennä kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa vaan myös heikentää demokratian toteutumista. Oman mielipiteen ilmaiseminen on demokratian kulmakivi. Se on oikeus, joka meidän on säilytettävä, ja sitä on suojeltava. Lakko-oikeuden rajoittaminen herättää kysymyksiä: Pelkääkö hallitus kansan mielipidetä? Onko hallitus valmis sivuuttamaan kansalaisyhteiskunnan äänen?

Te, hallitus, väitätte luovanne pohjoismaista mallia, mutta todellisuudessa se poikkeaa merkittävästi muista Pohjoismaista, joissa lakko-oikeutta ei ole rajoitettu lainsäädännöllä. Tämä esitys ei ole vain askel taaksepäin työntekijöiden oikeuksien osalta, vaan se on myös askel pois päin pohjoismaisesta yhteistyön ja sopimisen perinteestä.

Hallitus, toimenne kertovat paljon siitä, miten te suhtaudutte kansalaisten mielenilmaisun oikeuteen. Poliittiset lakot ovat historiallisesti olleet välineitä, joilla on saavutettu merkittäviä edistysaskelia myös meillä Suomessa. On väärin vähätellä näitä saavutuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.30 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä tuli edustajilta muutamia hyviä ja huomionarvoisia kommentteja. Joitain tässä kommentoin.

Ensinnäkin: Jos ajatellaan suomalaista työelämää ja työmarkkinoita, niin tässä yhteydessä kaikkein tärkein asia olisi rauhoittaa työmarkkinat ja saada siitä kumppani, kun ajatellaan talouden ja työllisyyden kasvua ja muita tämän tyyppisiä asioita. Jos me aiotaan pärjätä pitkälle tulevaisuuteen, niin se pitää tehdä yhdessä. Työmarkkinajärjestöt ovat osoittaneet ihan viime vuosinakin todellisia isoja asioita ja pystyneet ratkomaan niitä: kilpailukyky sopimus, eläkeratkaisu viimeisimpinä isoimpina ratkaisuin, joita on tehty. Voin sanoa, että kyllä siellä kriisinsietokykyä on todella paljon.

Edustaja Jäntti sanoi, että ne eivät ole kyenneet uusiutumaan. Minä väitän, että ne ovat kyenneet uusiutumaan paljon enemmän kuin täällä salissa on tähän mennessä tullut esiin. Muun muassa paikallinen sopiminen on otettu työehtosopimukseen työmarkkinajärjestöjen keskinäisin sopimuksin. Sinne ei ole tarvittu lainsäädännöllisiä ratkaisuja. Kilpailukyky sopimuksen yhteydessä oli jo paikallisen sopimisen malli, jonka kaikki työmarkkinajär-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

jestöt hyväksyivät, paitsi Suomen Yrittäjät, ja sen vuoksi se ei silloin 2015 tullut voimaan. Nyt Yrittäjillä näyttää olevan veto-oikeus tässä kysymyksessä.

Arvoisa rouva puhemies! Pohjoismaissa on sama lainsäädäntö työtaisteluihin liittyen kuin meillä nyt tällä hetkellä on olemassa. Tämä on mielenkiintoinen tilanne, että Norjassa ja Tanskassa, jos vähän pitemmällä aikavälillä katsotaan, työtaistelujen määrä on suurin piirtein sama kuin se Suomessa on ollut tässä viime vuosikymmeninä. Ruotsi on päässyt paljon alemmalle tasolle, ja se johtuu siitä, että he ovat vieneet työpaikkatasolle sellaisia asioita, joita tässä aikaisemmin jo tuli esille, eli siellä on henkilöstön edustus viety yritysten hallintoon ja tulkintaetuoikeus ristiriitatilanteissa. Sitten on viety sinne niitä asioita, jotka voivat aiheuttaa ristiriitatilanteita. Samalla on pystytty tekemään parempaa informaatiota ja vuorovaikutusta, eli osallistetaan enemmän sitä työntekijäpuolta. He ovat yksi osa sitä yrityksen toimintaa, ja luottamusta rakennetaan näin. Se olisi ollut yksi tapa, jolla me olisimme vaihtoehtoisesti voineet tehdä tätä asiaa fiksummin kuin näillä kaikilla sanktioiden ja rajoitusten kasvattamisilla.

Tässä valitettavaa on se, että tämä on vain yksi osa siitä kokonaispaketista, mitä hallitus on tuonut tänne, joka koskee heikennyksiä työntekijöiden asemaan, ja tämä tulee vääjäämättä vaikuttamaan tulevaisuuteen ja miten tässä mennään eteenpäin. Veikkaan, että poliittiset hallituksetkin tässä varmasti jossain kohtaa muuttuvat ja varmasti näihin asioihin silloin palataan monella tapaa.

Edustaja Tynkkynen toi tässä hyvin esiin luottamuksen kasvattamisen työmarkkinoilla niin paikallisella tasolla kuin liittojen ja keskusjärjestöjen tasolla. Se on tässä oleellinen asia.

Edustaja Rantanen puhui aika paljon näistä juurisyistä. Minä sanoisin, että tässäkin yhteydessä kun katsotaan, mitä lakkoja meillä käytännössä on ja mitä tällä lainsäädännöllä tässä yritetään torjua, niin jos meillä on vajaa 20 prosenttia lakoista sellaisia, jotka eivät liity työehtosopimusneuvotteluihin — 80 prosenttia liittyy — niin myötätuntolakit ovat niistä yksi osa, ne ovat tukilakkomuodossa, ja se on täysin laillinen toimenpide ollut tähän asti. Nyt sitä rajataan.

Sitten on poliittisluonteiset lakot. Edustaja Lindén tuossa hyvin toi esiin, että ne ovat sosiaaliseen ja taloudelliseen asemaan liittyviä työtaistelutoimia.

Ja sitten ovat nämä puhtaasti poliittiset lakot, jotka voivat liittyä ruuan hintaan tai ilmastokysymyksiin tai joihinkin muihin tällaisiin kysymyksiin. Tässä voi olla semmoinen, että me olemme avanneet yhden perusoikeuden puhtaasti poliittisille lakoille tässä yhteydessä, jolla ei ole samanlaista ILO:n suojaa kuin meillä on nytten näillä poliittisluonteisilla lakoilla, jotka liittyvät työntekijän asemaan, sosiaalisiin oikeuksiin ja taloudelliseen asemaan. Tämä on mielenkiintoinen asia. Tämänkin vuoksi se olisi pitänyt käyttää vielä perustuslakivaliokunnassa ja saada siihen selkeä raja, että näin voidaan tulkita.

Sitten tärkeä asia: me olemme tehneet kriiseissä näitä asioita. Tammikuun kihlaus 1940 keskellä Talvisotaa on tehty kriisin yhteydessä ja on haettu työmarkkinaosapuolet tekemään yhteistyötä ja on tunnustettu osapuolet toistensa kanssa, ja siitä eteenpäin on työehtosopimustoiminta oikeastaan Suomessa laajamittaisesti levinnyt. Sitten 60-luvun lopulla ensimmäiset tulopoliittiset ratkaisut, joita tehtiin 2010-luvulle asti ja aina aika ajoin. Se on ollut semmoista suomalaista luottamuksen kulttuuria, ja työmarkkinat on ollut yksi osa rakentamassa tätä yhteiskuntaa ja jakamassa tätä hyvinvointia oikealla tavalla. Sitä isoa kuvaa tässä muutetaan ja vinoutetaan vain toiselle osapuolelle vahvempaa asemaa tehden ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

toista heikentäen. Normaalisti työntekijäpuoli on heikompi, ja sitä lainsäädännöllä yritetään turvata.

Arvoisa rouva puhemies! Kun tätä kokonaisuutta katsoo, niin tämä lainsäädäntö ei tainnut tulla taivaanrannasta, tämä taisi tulla Etelärannasta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

18.36 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Olen hyvin harmissani siitä, että kun katsotaan viimeisen vuoden kehitystä, niin kyllähän Suomessa sopimisen kulttuuri on heikentynyt ja voi sanoa, että luottamus kaiken kaikkiaan meidän työmarkkinoillamme ja yhteiskunnassa on lähtenyt rapautumaan. Se ei ole hyvä kehitys, ja olisi tietenkin toivonut, että näitä lainsäädäntömuutoksia olisi voitu neuvotella paremmassa yhteistyössä.

Kun katsoo tätä hallituksen esitystä, niin näitä poliittisia työtaisteluitahan ei Suomessa kovin paljon ole ollut. Itse asiassa ehkä niin, että tämä kevät on ollut jollakin tavalla poikkeus tähän meidän historiaamme, ja siinä mielessä ehkä se tietyllä tavalla kyllä osoitti, että taidettiin mennä vähän kohtuuden yli näissä työtaisteluissa, poliittisissa työtaisteluissa. Haluan kuitenkin korostaa, että lähtökohtaisestihan lakko-oikeus eli oikeus taistella omien työehtojen puolesta on keskeinen osa meidän länsimaista oikeusvaltiotamme ja siitähän me haluamme pitää kaikki kiinni. Mutta nyt sitten tässä ollaan rajoittamassa poliittisia työtaisteluita, jotka eivät suoraan liity omiin työehtoihin ja niitten puolesta taistelemiseen, ja toisaalta sitten tämmöisiä niin sanottuja suhteettomia lakkoja, tukilakkoja, joissa tehdään suhteettomia toimenpiteitä tukiessa toisia työtaisteluita. Täytyy sanoa avoimesti, että ymmärrän kyllä tältä osin hallituksen esityksen aika hyvin. Meillä on historiassa... Vaikka sanoin, että poliittisia lakkoja ei ole ollut, niin kyllä meillä näitä tukilakkoja on ollut, jotka ovat menneet mielestäni kyllä kohtuuden yli. Jos ajatellaan ihan viime vuosia, niin yhden yrityksen jumiin menneet työehtosopimusneuvottelut ovat aiheuttaneet sellaisia tukilakkoja, että on laitettu koko Suomen vienti kiinni. Minusta se on kyllä ylittänyt kohtuuden rajan. Sen takia näkisin, että tämä perusasetelma hallituksen esityksessä on ihan kohdillaan.

Keskustahan jätti tähän vastalauseen, joka koski ennen muuta työntekijälle tulevaa korvausvelvollisuutta, 200 euron maksua silloin, jos hän jatkaa laittomaksi todettua työtaistelua. Näen itse tämän säännöksen hyvin tarpeettomana. Summa on sinänsä aika pieni, ja varsinkin jos siitä ollaan riitaisia, niin sitä pitää oikeudesta sitten lähteä hakemaan. Minusta ei ole prosessieconomisesti mitenkään järkevää meidän oikeuslaitostamme lähteä tämmäntyyppisillä maksuilla, niitten hakemisilla, kuormittamaan. Minusta se olisi kannattanut kyllä hallituksen jättää pois tässä vähän niin kuin kädenojennuksena ja keskittyä siihen, että jos joku työtaistelu todetaan sitten laittomaksi, niin niille, jotka sen ovat järjestäneet, ammattiliitoille, järjestöille tulisi sitten siitä sanktio eikä yksittäisille työntekijöille.

Nyt kun se sisältö on ykköskäsittelyssä sitten ratkaistu ja nyt ollaan tietenkin kakkoskäsittelyssä siinä sen asian ääressä, että hyväksyäkö tai hylätä tämä lakiesitys, niin tulen kyllä äänestämään tämän hallituksen esityksen hyväksymisen puolesta. [Kokoomuksen ryhmästä: Kiitos!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.40 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron kuunneltuani huolellisesti edustajakollegoiden Jäntin ja Koskelan puheenvuorot, ja arvostan teitä molempia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

täällä asiallisina kollegoina. Teidän taholtanne ei yleensä tule kärkevää eikä asiatonta tekstiä, eikä tullut nytkään, mutta totean, että olen eri mieltä näistä keskeisistä lähtökohdista. Te molemmat totesitte, se logiikka oli sama, kun te totesitte puheenvuoroissanne, että Suomessa poliittiset lakot eivät ole olleet ongelma, paitsi että ne tänä keväänä sitten muodostuivat ongelmaksi ja siksi tarvitaan nyt tämä lainsäädäntö. No, minä esittäisin tässä yhteydessä jatkokysymyksen — ei ole velvollisuutta siihen vastata: Kun rupeaa miettimään tätä tarkemmin, niin syyhän on tietenkin siinä, että ei Suomessa ole aikaisemmin hallituksella ollut tapana ottaa sitä samaa roolia, joka työmarkkinoilla on yleensä kuulunut työnantajille, ja sen takia meillä nyt on syntynyt tilanne, jossa normaalin työntekijöiden ja työnantajien välisen mahdollisen konfliktin, jotka yleensä aina lopulta sovitaan, sijasta onkin nyt tullut sitten työntekijöiden ja hallituksen välinen konflikti. Sehän, että sitä varten sitten tarvitaan lainsäädäntö, jolla rajataan tämänkaltaista mielenilmaisuoikeutta, heikentää selvästi tässä työntekijöiden asemaa puolustaa etujaan.

En siteeraa nyt uudelleen, vaikka minulla tuossa edessäni on se kohta hallituksen esityksestä, jossa kerrotaan ILO:n kanta näihin kysymyksiin. Siinähan oli kuitenkin todettu, että sellainen työtaistelu nauttii suojelua ILO:n sopimusten mukaisesti, jossa on kysymys työntekijöiden taloudellisista, sosiaalisista tai ammatillisista oikeuksista, riippumatta siitä, onko siellä niin sanotun pöydän toisella puolella konkreettisesti työnantaja vai kenties joku muu, julkishallinnon päättäjätaso.

Itse olen vuodesta 2000 lähtien katsonut enemmän näitä työmarkkinakysymyksiä sieltä julkisen sektorin työnantajan puolelta pöytää, ja ollut myös KT:n eli Kunnallisen työmarkkinalaitoksen valtuuskunnan puheenjohtajana, ja kun mietin tässä taaksepäin, niin minusta aika vaikeissakin asioissa meillä on onnistuttu saamaan ratkaisuja. Kollega Lauri Lyly täällä tietysti tuntee nämä asiat varmasti koko salista kaikkein parhaiten, mutta vuoden 2016 kilpailukyky sopimus, siis kiky-sopimus, ja vuoden 2013 työllisyys- ja kasvusopimus ovat kaikki sellaisia, joissa ei ole saavutettu jotain ainoastaan joko työnantaja- tai työntekijäpuolelle, vaan niissä on maan taloudellinen tilanne ja elinkeinoelämänkin tilanne otettu huomioon ja sitten menty yhdessä eteenpäin. Nyt tästä mallista on poikettu niin voimakkaasti, että on syntynyt tämä hallituksen ja työntekijöiden välinen konflikti, ja siis tulen siihen lopputulemaan, josta aloitin: Ilmeisesti, kuten äsken, mainitut kollegat, tässä totesitte, sitä varten tarvitaan nyt poliittiset lakot kieltävä laki, jotta saadaan sitten työntekijät enemmän kuriin hallituksen näkökulmasta eli työnantajan näkökulmasta tässä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.43 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lindénin puheenvuorosta on helppo jatkaa, että nämä vuodet 2011—2017 ovat olleet viimeisen 25 vuoden historiassa matalin työtaistelujen jakso — 25 vuoden jakson sisällä — ja ne ovat noin neljäsosa siitä keskiarvosta, mitä 25 vuoden aikana on ollut. Tämä vain kertoo siitä, että kun tehdään sopien ratkaisuja ja laajojakin ratkaisuja, joissa kattavuus on yli 90 prosenttia, niin me teemme myöskin työrauhalle aika ison palveluksen tässä näin, rauhoitetaan työmarkkinat todella isossa kuvassa.

Toinen asia, joka tähän liittyy myös, on se — jäi mainitsematta niitä juurisyytöksiä — kun me mietitään näitä puhtaasti poliittisia lakkoja, niin niitä juuri ei ole ollut — tähän työntekijöiden taloudelliseen ja sosiaaliseen asemaan liittyviä työtaisteluja on jonkin verran ollut, mutta niitä ei ole ollut kuin 70—80-luvulla ja sitten Sipilän hallituksen aikana oli kah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

tena vuonna, kun niistä asioista, jotka työmarkkinoita koskivat, tuli työtaisteluja. Mutta nyt tämä on ollut täysin poikkeuksellinen jakso, mikä nyt on ollut, ja kun nämä hallituksen esitykset ovat niin rajut, niin ne näkyvät sitten toimenpiteinä. Ne juurisytyt, asiat ovat nimenomaan niitä kohtaan, joista lakkoja on syntynyt.

Toinen asia, joka liittyy tuohon paikallisella tasolla: Meillä lakkojen lukumäärä on siellä noin sadan pinnassa vuodessa, ja valtaosa niistä on paikallisia työtaistelutoimia. Ne liittyvät palkkaerimielisyyteen, työnjohdollisiin kysymyksiin, ja sitten ehkä eniten niitä syntyy sen vuoksi, kun työpaikka menee alta. Eli nämä toimenpiteet, joissa nopeasti tulee irtisanomisia ja niistä ilmoituksia tehdään, niin se spontaani työtaistelu, niin sanottu surulakko, on täällä yhtenä osana. Ja nyt onneksi jotain hyvää tästäkin lakiesityksestä pitää sanoa: tähän surulakkopuoleen tulee rajoituksia, joita otetaan huomioon sitten, kun näitä hyvityksiä määritellään. Se oli yhteinen tahto tuolla valiokunnassa, ja onneksi sitä asiaa saatiin siellä vähän korjattua siihen suuntaan, mihin se oikeasti pitää olla. Eli nämä juurisytyt ovat tässä todella tärkeitä asioita.

Itse toivoisin, arvoisa rouva puhemies, että nämä vastalauseen lausumat olisi otettava täällä huomioon sillä tavalla... Ja minusta olisi kaikkien etu esimerkiksi tämä ykkönen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää lakien vaikutuksia ja toimivuutta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle annettavalla selvityksellä vuoden 2027 loppuun mennessä”. Tämä kuvaisi sitten, ovatko nämä lait toimineet. Tämänäyttypisiä asioita meidän pitäisi pystyä täällä tekemään. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jäntti.

18.47 **Aleksi Jäntti kok:** Arvoisa rouva puhemies! Vastauksena tuohon edustaja Lindénin puheenvuoroon totean sen, että nythän hallitus käyttää ja eduskunta käyttää sitä lainsäädäntövaltaa, joka sille kuuluu. En sinällään ota nyt kantaa ILO:n lausuntoihin, mutta totean sen, että poliittisten lakkojen rajaaminen ei ole mitenkään poikkeuksellista, jos katsotaan tilannetta kansainvälisesti. Tietysti pientä keskustelua on käyty siitä, että kuinka esimerkiksi Ruotsissa tätä on rajattu, mutta tosiasia on se, että ne eivät voi siellä määrättömästi kestää ja oikeuskäytäntö tietysti asettaa sitten ne reunaehdot siellä. Mutta jos nyt otetaan esimerkiksi Saksa, joka kuitenkin on tietynlainen kilpailijamaa Euroopassa meille, kun puhutaan investoinneista, niin siellä poliittiset lakot on kielletty kokonaan.

Tässä kuitenkin ei olla siihen menossa, elikkä itse näen siten, että tämä ehdotus niiltä osin on varsin kohtuullinen. Edelleen ei puututa mihinkään sopimuskulttuuriin tai työntekijä- ja työnantajajärjestöjen ja liittojen oikeuteen sopia asioista silloin, kun puhutaan nimenomaan työehdoista. Sehän edelleen säilyy, ja toivon mitä parhainta menestystä niihin sopimisiin ja hyvää yhteishenkeä.

Totean vielä sen, että tässä monessa kohtaa kuitenkin edellytetään oikeasuhtaisuutta, kun puhutaan vaikka myötätuntolakoista. Vaikka annetaan vähän ymmärtää ikään kuin ne kokonaan kiellettäisiin, niin se ei pidä paikkaansa, vaan oikeasuhtaisuutta tai suhteellisuutta tavoitellaan. Mielestäni se on myöskin rinnasteinen kohtuuteen, ja kohtuus on aina se, mikä on tavoittelemisen arvoista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

18.49 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä on tausta siinä, että Suomen työmarkkinoita on yritetty useaan otteeseen uudistaa, mutta aikaisemmin tässä ei ole onnistuttu. On ilmeistä, että kun Suomi on jäänyt jälkeen muun muassa kilpailukyvyssä verrokkimaille, niin uudistuksia tarvitaan. Tämä työrauhaesitys on nyt yksi tapa, jolla hallitus haluaa omaa ohjelmaansa toteuttaen edistää toimivampia työmarkkinoita, kilpailukykyä, tuottavuutta ja sen kautta työtä, työllisyyttä ja kasvua tähän maahan.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintöön liittyen olisin minäkin halunnut vielä nostaa keskustelun lopuksi esille ne lisäykset, jotka mietintöön tehtiin valiokunnassa yksimielisesti. Tässä prosessin aikana on myös hallitus tarkentanut omaa esitystään huomioiden niin työnantaja- kuin työntekijäpuolelta tulleita esityksiä, ja valiokunnassa teimme joitakin pieniä tarkennuksia ja muutoksia hallituksen esitykseen perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta.

Mutta nämä kaksi muutosta, jotka tulivat mietintöön itse asiassa hallituspuolen esittämänä ja aloitteesta, joihin varapuheenjohtajakin tuossa viittasi, ansaitsevat kyllä tulla nostetuiksi esille vielä tässä käsittelyn loppuvaiheessa. Keskustelu on ollut varsin vastakkainasettelun värittämää tämän esityksen ympärillä, joten arvostaisin kyllä sitä, että myös näille yhteisille näkemyksille annetaan tilaa tässä keskustelussa. Todellakin ehdotimme ja yksimielisesti teimme mietintöön lisäyksen siitä, että nämä niin sanotut surulakot voidaan huomioida sellaisena asiana, jota arvioidaan, kun halutaan kohtuullistaa näitä hyvitysmaksuja.

Tasa-arvonäkökulmasta on täällä myös puhuttu. Tämä oli asia, josta valiokunnassa jaettiin yksimielisesti yhteinen näkemys. Sitä pidettiin tärkeänä. Ja kun ehdotimme lausumaa asiasta, niin oli ilahduttavaa, että senkin yksimielisesti sinne saimme: valtioneuvosto tasa-arvovaikutuksia seuraa, ja valiokunta ne sitten aikanaan käsittelee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

18.52 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Tähän työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajan Sirénin erittäin hyvään puheenvuoroon haluan sen vielä lisätä, että nämä kaksi esitystä ja korjausta ja muutosta, mitkä edustaja Lylykin tässä otti esille, tulivat nimenomaan hallituspuolueitten edustajien aloitteesta ja ne sinne yksipuolisesti lisättiin. Toki sitten olisi myös hienoa, että tämmöisetkin asiat voitaisiin yhdessä tunnistaa.

Tämä keskustelu tosiaan on ollut melko vastakkain asetteleva, ja tässä ovat erityisesti nyt nousseet esille nämä tasa-arvovaikutukset. Me kuultiin tässä useampaankin otteeseen tätä mietintöä valmisteltaessa hallitusneuvosta TEMistä, ja hän antoi meille lausunnon näistä sukupuolivaikutuksista, miten sitä asiaa oli ministeriössä selvitetty. Hallitusneuvos kertoi, että siinä vaiheessa, kun hallituksen esitystä kirjoitettiin, esityksen valmistelussa ei tunnistettu olennaisia sukupuolivaikutuksia, ja sen takia niitä ei ollut tarkemmin sitten hallituksen esityksessä arvioitu. Tämähän on varsin tyypillistä ja erittäin ikävää, että meillä lainvalmistelussa ei aina kiinnitetä tarvittavalla huolellisuudella huomiota näihin tasa-arvovaikutuksiin. Niin oli myös viime hallituskaudella, ja valitettavasti niin on nykyin ollut, ja me voidaan tässä vain yhdessä tehdä parempaa työtä ja kiinnittää tähän tärkeään asiaan huomiota.

Me kuultiin valiokunnassa 55 asiantuntijaa, ennen kuin sitten edustaja Pekonen otti nämä tasa-arvovaikutukset esille siinä vaiheessa, kun näytti siltä, että asiantuntijakuulemiset loppuvat, ja sitten kuitenkin kuultiin vielä eri tasa-arvoasiantuntijoita. Siellä tasa-arvo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

asiain neuvottelukunta TANE nosti esille sen, että näillä myötätuntotaisteluilla voisi olla juurikin vaikutusta erityisesti hoitoalaan. No, itse kun pohdin tätä mietintöluonnosta, niin jäin kyllä miettimään sitä, kuka on viime vuosina osoittanut hoitoalalle solidaarisuutta erilaisissa työehtoneuvotteluissa tai -taisteluissa millään tavalla. Jos mietitään vaikka sairaanhoitajien vuoden 21 kevättä ja heidän ajamaansa työtaistelua ja palkkojen korotusta, niin kyllä täytyy sanoa, että ei paljon myötätuntoa osoitettu kenenkään toimesta heille. Siksi tämä tuntuu itselleni ainakin varsin erityiselle, ja sen takia ajattelen, että on hyvä, että nytten valiokunnalle sitten vuoden 27 loppuun mennessä selvitetään nämä tasa-arvovaikutukset ja me saadaan niistä sitten lisää tietoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitos. — Edustaja Suhonen.

18.55 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä kun on kuunnellut keskustelua nytten viimeisinä hetkinä, kun tätä asiaa nyt käsitellään, niin on tietysti erikoista, että täällä hämmästellään sitä vastakkainasettelua tämän asian osalta. En kyllä itse hämmästele vastakkainasettelua, koska kysymyksessä on historiallinen lakiesitys ja muutos, historiallinen siltä osin, että lainsäädännöllä rajoitetaan lakko-oikeutta. Samalla se tarkoittaa sitä, että perusoikeudellinen osallistuvuus tätä kautta rajoittuu, sehän on hyvin selkeä asia. Samalla sitten mahdollisesti myös yksittäistä työntekijää voidaan sakottaa, mikä on historiallista. En sillä tavalla tätä vastakkainasettelua kyllä ihmettelisi täällä.

Tässä aiemmin puheenvuorossaan edustaja Lohi taisi todeta sen, että olisi odottanut hallitukselta kädenojennusta ja vastaantuloa. Samalla lailla minäkin odotin. Keskustelussa on tullut aiemmin esiin se, että työministeri Satonen on todennut, ja pääministeri Orpo, että kun lakot ovat päällä, niin me emme neuvottele. Nyt on monta viikkoa ollut niin, että ei ole lakkoja, silti ymmärtääkseni ei ole neuvoteltu patkääkään näistäkään asioista. Tämä on tosi hämmentävää. Sitä vastaantuloa olisi odottanut mitä suuremmissa määrin. Sitä ei ole tullut missään vaiheessa. Aiemmin ministerit ovat todenneet tuolta aitiosta, sotatermein, että me emme peräänny, ja nyt sitten kun on tarjottu tilaisuutta, että ei ole lakkoja, että nyt voidaan aidosti neuvotella, niin kuin vähän lupailtiin hallituksen puolelta, niin mitään ei tapahdu. Tämä on valitettavaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

18.57 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tästä esityksestä on toki puhuttu pitkään, monta päivää, iltaa ja yötäkin. Itse en ole työelämävaliokunnassa tätä niin tarkkaan seurannut, mutta kyllähän tämä keskustelu kaiken kaikkiaan minusta on todella surullista, että tässä ollaan nyt hylkäämässä sitä neuvottelukulttuuria, millä meillä Suomessa on ollut pitkät perinteet, ja se, minkä minä itse näen, että sillä me ollaan saatu valtavasti aikaan, me ollaan saatu työelämään valtavasti parannuksia. Vaikka tavallaan ymmärrän sitä tuskaa, että työelämä on muutoksessa ja joskus toivotaan, että asiat menisivät paljon nopeammin eteenpäin, niin kyllä se on kestävämpi tapa silloin, kun yhdessä neuvotellen ja sopien löydetään ratkaisuja. Minä itse ajattelen, että kaiken kaikkiaan kun on tämä iso nippu näitä hallituksen esityksiä, jotka liittyvät työelämän uudistamiseen, niin se olisi kestävämpää, jos se olisi tehty yhdessä. Tietysti ehkä tätä kaikkea halua runnoa ja repiä vielä alleviivaa se, että ensimmäisenä meillä käsittelyssä on tämä lakko-oikeuden raja, joka vie sitten vielä työntekijäpuolelta sen heidän keinonsa taistella tavallaan omien oikeuksiensa puoles-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

ta sitten, kun näitä erilaisia esityksiä tulee, ja se on mielestäni hyvin valitettavaa. Minä pelkään, että tämä kaikki riitä ja repivä tapa, miten tässä on edetty, jättää syvät arvet meidän yhteiskuntaamme pitkäksi aikaa, ja voi olla haastavaa löytää sitten takaisin siihen neuvotelukulttuuriin ja tärkeään yhdessä sopimisen pöytään, joka ehkä muutenkin tässä yhteiskunnassa on tällä hetkellä sellainen, että sitä kovasti haastetaan.

No, sitten toinen asia, minkä minä haluan nostaa esiin nimenomaan tästä esityksestä, on nyt nämä tasa-arvokysymykset. Minusta on todella surullista, että kun Suomi kuitenkin on ollut tasa-arvon edelläkävijä ja monella tapaa eturintamassa, niin tässä esityksessä näitä tasa-arvo- ja sukupuolivaikutuksia ei ole kunnolla selvitetty. Sitten vielä kun kuulen sen episodin, että ne siellä kuitenkin olivat mietinnössä olleet ja sitten ne sieltä haluttiin poistaa, niin pidän sitä todella valitettavana. Me kuitenkin tiedämme, että naisten euro on 84 senttiä ja nimenomaan meidän hyvin sukupuolittuneet työmarkkinat on se syy, ja siksi olisi äärimmäisen tärkeätä, että näissä kaikissa esityksissä, jotka työmarkkinoita koskevat, nämä sukupuolivaikutukset olisi tehty huolella ja varmistettu, että me pystyisimme kaikin keinoin menemään mieluummin vahvasti eteenpäin palkkatasa-arvossa ja myös näissä työmarkkinoiden tasa-arvokysymyksissä kuin sitten niin, että epävarmasti edes kunnolla tietämättä, mitkä vaikutukset ovat, tuodaan lakiesityksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

19.00 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Näitten poliittisten lakkojen kieltämisessä ja siinä, miten niitä on eri Euroopan maissa ja muissa maissa kielletty, se oleellinen pointtihan on juuri se, mitä me yritimme oppositiosta tuolla valiokunnassa, että oltaisiin eroteltu nämä puhtaat poliittiset lakot näistä poliittisluonteisista lakoista. Nämä poliittisluonteiset lakot siinä mielessä olisi pitänyt erottaa, koska ne nauttivat muun muassa ILO:n yleissopimuksen suojaa ja muiden kansainvälisten oikeuksien suojaa. Jos tämä erottelu olisi tehty, niin nämä puhtaat poliittiset lakot oltaisiin voitu kieltää ja siinä ei olisi ollut mitään ongelmia. Näitä puhtaasti poliittisia lakkoja on myös muissa maissa kielletty, mutta nämä poliittisluonteiset lakot, joilla puolustetaan työntekijöiden sosiaalisia ja taloudellisia etuja ja oikeuksia, nauttivat tätä kansainvälisten oikeuksien suojaa, muun muassa juuri tätä ILO:n yleissopimuksen suojaa. Tämä tässä esityksessä aiheutti sen suuren haasteen ja ongelman, mitä me yritimme siellä valiokunnassa nostaa esille, että kun ne olisi eroteltu, silloin ei oltaisi jouduttu tähän vaikeaan tilanteeseen. Tämä on hyvä huomioida tässä kokonaisuudessa.

Sitten tosiaan tämä tasa-arvokysymys, mikä on noussut esille: Oli hyvä, että kuultiin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa myös asiantuntijoita tasa-arvoasioista. Valitettavaa tietenkin oli se, että ne kuultiin vain kirjallisena, ettei saatu paikan päälle, mutta niissä asiantuntijakuulemisissa nostettiin selkeästi esille juuri nämä naisvaltaiset alat, joilla ei ole samanlaista mahdollisuutta puolustaa omia oikeuksiaan. Siinä tilanteessa juuri naisvaltaisilla aloilla nämä myötätuntolakot olisivat olleet todella tärkeitä ja ovat tärkeitä naisvaltaisille aloille, ja tämä on se suuri tasa-arvokysymys. Niin kuin tässä on monta kertaa esitetty, niin valiokuntaneuvosten pohjaan oli jo kirjattu tästä asiasta, että juuri naisvaltaisille aloille nämä myötätuntolakot ovat tosi tärkeitä ja tämä on tasa-arvokysymys, mutta tämä oli sellainen yksi minun mielestäni aika radikaali asia, mikä haluttiin sitten hallituspuolueiden enemmistöpäätöksellä äänestettyä siitä mietinnöstä pois. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

19.02 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vielä sen takia puheenvuoron tässä edustaja Sirénin puheenvuoron johdosta, kun siellä tuli voimakkaasti esille tämä tuottavuuden merkitys. Nyt tämä on todella tärkeä kysymys, tämä tuottavuus, ja joudun siteeraamaan tässä nyt aika pitkästi erästä lähdeä. Kiistan sen, että nyt näillä käsiteltävänä olevilla ratkaisilla me ratkaisisimme Suomessa tuottavuutta, mutta siitä olen samaa mieltä, että heikko tuottavuus on Suomen suurimpia ongelmia. Ja nyt alkaa sitaatti, tämä on Kauppalehdestä melko tuoreeltaan:

”Suomen Pankin ennustepäällikkö Meri Obstbaum nostaa heikon tuottavuuskehityksen yhdeksi isoimmista ratkaistavista kysymyksistä Suomen taloudessa.

”Tuottavuuskehitys on ehkä huolenaihe numero yksi”, Obstbaum sanoo.

Hänen mukaansa finanssikriisin jälkeen Suomen tuottavuuskehitys on laahannut, ja se on ollut heikompaa kuin verrokkimaissa.

”Tuottavuuskehitys vähän vauhdittui ennen koronakriisiä, mutta nyt taas tuottavuuskehitys on ollut viime vuodet todella surkeaa”, Obstbaum sanoo.

Heikko tuottavuuskehitys on epävarmuustekijä Suomen taloudessa myös pitkällä aikavälillä.

”Suomen sekä toteutunut että ennustettu talouskasvu on vähän heikompaa kuin monissa muissa maissa ja pitkän aikavälin kasvunäkymätkin ovat vaimeat”, Obstbaum sanoo.

Suomessa työllisyys on kuitenkin kehittynyt hyvin.

”Jos meillä tuottavuuskehitys jää heikommaksi kuin muilla, niin sekin on kustannuskilpailukykyyn vaikuttava tekijä. Silloin yritysten palkanmaksuvara ei kehity yhtä hyvin kuin kilpailijamaissa.”

No, en koko tätä artikkelia siteeraa, mutta tässä lopussa todetaan näin: ”Suomen tuottavuusongelman taustalla on hyvin voimakkaasti Nokian romahdus vuosikymmen sitten. Meidän kaikkein tuottavin toimiala supistui paljon. Yhtä korkean jalostusasteen tuotannon lisääminen on kestänyt todella pitkään.”

Me siirrymme kohta seuraavan asian käsittelyyn, joka on tämä finanssivalvonnan raportti, enkä aio viedä puheenvuoroa valiokunnan puheenjohtajalta, mutta siinä mietinnössä todetaan kappaleessa 25: ”Suomen talouskasvu on ollut pitkään hidasta kokonaistuottavuuden heikon kehityksen vuoksi. Tämän kehityksen taustalla ovat muun muassa osaamis-
pääoman lasku, kun nuorten koulutusasteen nousu on pysähtynyt, sekä t&k-investointien vähäisyys.”

Kun me kuulimme tarkastusvaliokunnassa tästä aivan erinomaisia asiantuntijoita, muun muassa apulaisprofessori Seija Ilmakunnas nosti esille asian, jota en itse ollut aikaisemmin tiedostanut. Mitä tapahtui vuosina 2008—2010 Suomessa verrattuna muihin Pohjoismaihin? Meidän ikärakenteemme taittui sillä tavalla, että meillä siitä hetkestä alkaen työikäisten määrä alkoi vähentyä ja työelämän ulkopuolella olevien määrä lisääntyä, ja muissa Pohjoismaissa ei tapahtunut tätä samaa, vaan niissä työvoiman määrä jatkoi kasvuaan. Eli tämä tuottavuus on äärimmäisen tärkeä kysymys, mutta pelkästään matalilla palkoilla, halvalla sähköllä ja kovemmalla työmarkkinakurilla tuottavuutta ei ratkaista Suomessa. Se on paljon, paljon muuta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

19.06 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Työmarkkinapolitiikka — se on tämän Purran johtaman oikeistohallituksen ehkä kaikkein surullisin luku. Tässä hallitus on ottanut Suomelle vieraan linjan ja asettunut osapuolen asemaan, selkeästi ottanut roolin tukea työnantajaa työmarkkinakysymyksissä. Tämä poikkeaa siitä tavasta, jolla Suomea on aiempina vuosikymmeninä rakennettu — sitä Suomea, jonka me olemme oppineet tuntemaan sopimusyhteiskuntana. Tästä Purran johtama oikeistohallitus tulee varmasti historiassa vielä tuomion saamaan.

Puhemies! Hallitus on perustellut tämän työmarkkinapolitiikkaa koskevan heikennysohjelmansa toimia pääosin järkeviltä kuulostavilla talous- ja työllisyysvaikutuksilla. Mutta kun katsomme tarkemmin, niin eihän niiden osalta tämä nyt nähty ensimmäinen vuosi ole tuomassa minkäänlaisia toivottuja tai uloslausuttuja, mainostettuja tuloksia. Päinvastoin tämä talous- ja työmarkkinapolitiikka, jota Orpon—Purran johtamassa hallituksessa toteutetaan, on johtanut siihen, että kasvu on entisestäänkin vaimeampaa, se on olematonta, ja työllisyydessä kehitys on mennyt oikeastaan jyrkästi väärään suuntaan. Oli tavoitteena 100 000 uutta työllistä, tosiasiaa 50 000 tulee laskea tähän lisää. Sen verran on tässä takatalvea hallitukselle toimien johdosta tullut, ja näissä hallitus voi pitkälti syyttää vain itseään.

Mutta on hallituksella selvästi joitain muita tavoitteita kuin talous ja työllisyys näissä toimituksissa — niitä, joita ei lasketa euroissa tai muissa talouden tunnusluvuissa. Nimittäin jos katsotaan tätä kokonaisuutta, niin hallitushan haluaa selkeästi rajoittaa maahanmuuttoa, vaikka se olisi ilman muuta yksi välttämätön osa työvoiman tarjonnan lisäämistä, sitä kautta kestävä kasvua ja suomalaisille lisää työpaikkoja tuovaa politiikkaa, mutta ei, tämä ei käy hallitukselle, tämä ei käy kokoomukselle. Maahanmuuttoa halutaan rajoittaa, joten hallitus asettaa selkeästi ideologiansa talouden ja sen kokonaisedun edelle.

Rouva puhemies! Ehkä kaikkein räikeimmin tämä ideologinen ote näkyy tässä niin sanotussa työrauhalainsäädännössä. Lakko-oikeuden rajoittaminen, joka on tässä eduskunnassa runnottu kiireellä lävitse, on selkeästi ideologinen hanke. Puhukaamme tässä suoraan: Tässä ei ole kysymys siitä, että Suomi olisi jotenkin erityisen ongelmallinen maa lakkojen suhteen. Suomi saattoi olla jossain määrin lakkoherkkä maa puoli vuosisataa sitten.

Mutta on hyvä kysyä: mitä varjonyrkkeilyä hallitus tässä oikein käy? Viime vuosiin, vuosikymmeniin, ei lakkojen vuoksi ole menetetty ratkaisevan suuria työtuntimääriä. Eikä lakkoja myöskään ole ollut niin taajaan, että jollakin tavalla Suomen luotettavuus investointikohteena olisi ollut vaarassa. Nyt näistä nähdyistä lakoista hallitus saa syyttää vain itseään: tätä ideologista otetta, tavoitetta ajaa palkansaajat nurkkaan.

Arvoisa puhemies! Tässä on kaikille selvää, että hallituksen lakkolainsäädännöllä ei ole mitattavissa olevaa vaikutusta talouskasvuun ja työllisyyteen. Siis kyse on ideologisesta tavoitteesta, halusta hiljentää ja poistaa palkansaajien, tavallisten suomalaisten työntekijöiden, vaikutusvaltaa yhteiskunnassa. Tältä osin hallituksen tavoitteena on yhteiskunta, jota me emme tunnista. Tämä lakko-oikeuden rajaaminen sopisi paremmin Orpon Suomen sijaan Orbánin Unkariin. Tämä ei ole sitä suomalaista sopimusyhteiskuntaa, avointa yhteiskuntaa, jonka me tunnistamme. Tämä on vielä vähemmän sitä pohjoismaisuutta, jota hallitus muutoin mainostaa. Tässä työmarkkinapolitiikassa ei yleensä, eikä erityisesti tässä lakko-oikeuden rajoittamisessa, ole mitään tekemistä pohjoismaisen mallin kanssa.

Sosiaalidemokraattien vastalauseeseen on kirjattu, että vaikka hallitus on viemässä Suomea pohjoismaiseen suuntaan, niin itse asiassa muutos on täysin päinvastainen. Me olisimme ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa laillisen työtaistelun tueksi järjestettyjä myö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 46/2024 vp

tätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä. Siis sopimussyhteiskunnan sijaan olemme menossa kohti komentoyhteiskuntaa. Ja pidän sitä erikoisena, että jopa kansainvälinen työjärjestö ILO on joutunut vetoamaan maamme hallitukseen, että se kävisi neuvotteluita työmarkkinaosapuolten kanssa. Mutta turhaan on vedonnut. Ei löydy tästä maasta sivistysporvareita, jotka voisivat katsoa maamme kokonaisuutta ja asettua työmarkkinaosapuolesta hallituksen asemaan osaksi sellaista kokonaisuutta, jossa varsinaiset työmarkkina-asiat hoidetaan neuvotteluosapuolten kesken.

Olen erityisen huolissani siitä, miten tämä vaikuttaa naisten asemaan työmarkkinoilla, mistä tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja. Myötätuntolakkojen rajaaminen tulee ajamaan naisvaltaiset alat pahimmillaan ikuisen palkkakuoppaan, koska tukilakkojen avulla nämä muutoin ehkä heikommassa asemassa olevat liitot ovat voineet vahvistaa omaa edunvalvontaansa. Nyt tehdään hyvin pitkälle meneviä ratkaisuja, jotka heikentävät suomalais-ta työmarkkinoiden tasa-arvoa.

Puhemies! Haluan sanoa sen painokkaasti, että poliittisten lakkojen osalta tämä lakko-lainsäädäntö, joka väellä ja voimalla viedään lävitse, heijastuu myös työmarkkinoiden ulkopuolelle. Lakot ovat mielenosoitus-oikeuden käyttöä, sen ydinaluetta. Suomi ei ehkä olisi itsenäinen maa ilman yleislakkoa viime vuosisadan alussa. Me emme tiedä, millainen maa tulevaisuuden Suomi on. Siksi meidän ei tulisi sulkea mitään vapaan kansalaisyhteiskunnan toiminnan keinoa pois. Tämä niin sanottu työrauhalainsäädäntö on väärää politiikkaa. Se on virheellistä politiikkaa. Ja sen vuoksi, rouva puhemies, sosiaalidemokraateilla ei ole ollut muuta mahdollisuutta kuin esittää tämän lain hylkäämistä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.